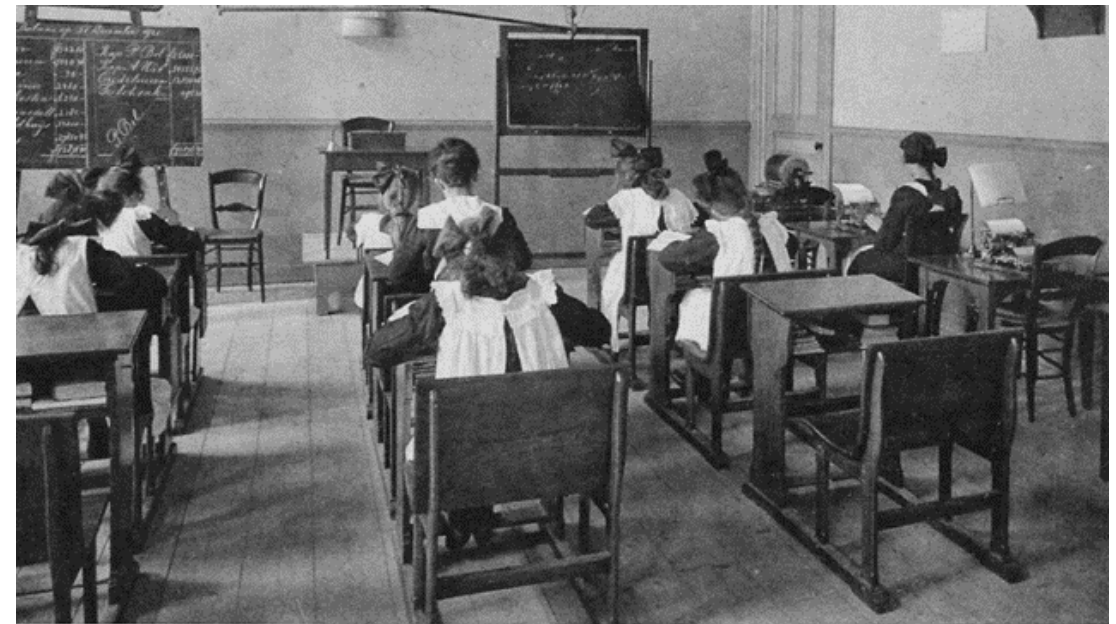

Vertel je verhaal over Sint Anna

Gudenbosch

Kweekschool „Le Sacré Cœur“, Gang

Handelsklas Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

Colofon

Vertel je verhaal over Sint Anna is een uitgave van Bibliotheek West-Brabant
 Coördinator project en verzamelaar van verhalen: Anky Brouwers
 Programmamaker Halderberge: Yvonne van Egmond
 Redactie / lay-out: Marianne van der Beek

©2020 Bibliotheek West-Brabant

Foto's: Heemkundekring Broeder Christoffor – Oudenbosch
 Privécollectie van de schrijvers van de verhalen

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt met de financiële bijdrage van de
 BankGiro Loterij Open Monumentendag 2020.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door
 middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder
 schriftelijke toestemming van Bibliotheek West-Brabant.

Inhoud

Voorwoord	pag. 5
Memoires van Zuster Ria de Wild (Zuster Vita)	pag. 7
Herinneringen van Zuster Clemens aan haar tijd in het klooster van Sint Anna	pag. 12
Kees van Spaandonk: Levenslang waren de zusters Franciscanessen mijn burens	pag. 15
Isabella van Spaandonk vertelt over jaar jeugd tot ze ging trouwen	pag. 19
Herinneringen van Kees van Meer, schilder bij Sint Anna	pag. 26
Memoires van een misdienaar van weleer bij de zusters van Sint Anna	pag. 29
Ans Brens: Flitsen uit mijn kostschoolleven	pag. 36
Jeanne van der Schoot: Mijn verhaal over mijn verblijf in pensionaat Sint Anna	pag. 67
Constance Kerremans: Herinneringen aan pensionaat Sint Anna	pag. 73
Thea Fillekes: Onze vakanties naar pensionaat Sint Anna	pag. 80
Angelique Weeterings-De Groot: Herinneringen van een oud-leerling	pag. 84
Annemarie Davis-Donkers: Herinneringen aan Sint Anna	pag. 90
Sint Anna nog meer in beeld	pag.100

MERE MARIE JOSEPH RAAYMAKERS,

Voorwoord

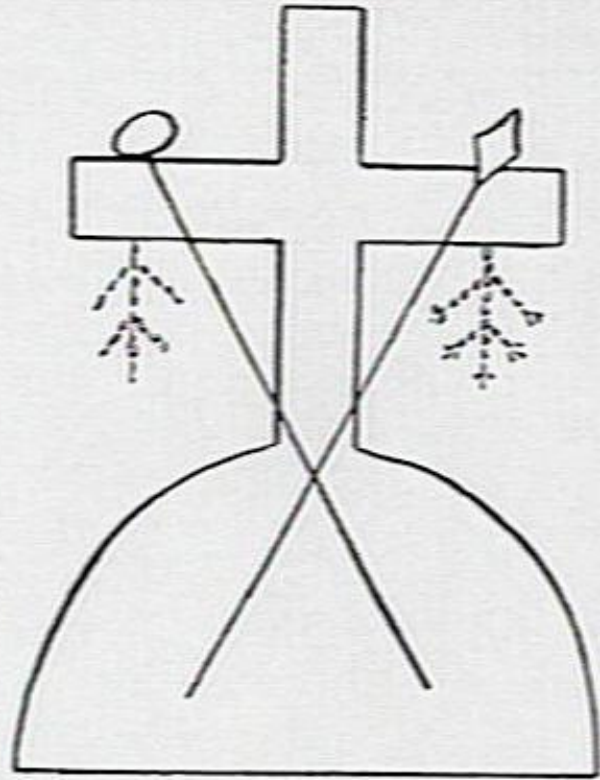
In januari 2020 werd door de landelijke organisatie van Open Monumentendagen bekendgemaakt dat het thema dit jaar *LEERMONUMENT* zou zijn. Dat bracht mij op het idee om het prachtige historische pand aan de Markt in Oudenbosch, én haar vroegere bewoonsters, nog eens extra onder de aandacht te brengen. Ik heb me verdiept in de geschiedenis van de Congregatie van Sint Anna. Deze leerde mij dat Pastoor Hellemons in 1838 de Congregatie Franciscanessen, gevestigd in Roosendaal, benaderde om in Oudenbosch onderwijs aan meisjes te komen geven. Dat leidde in 1840 tot het opleiden van meisjes vanaf de lagere school tot de kweekschool.

Zusters van Sint Anna leidden de meisjes op, leerden hen etiquette, musiceren en handwerken en zorgden voor regelmaat in het leven van de meisjes die intern verbleven. De meisjes waren afkomstig uit grote boerengezinnen, gegoede burgerij en schippersgezinnen. Daarnaast waren er novicen in opleiding die na hun inwijding 'in het onderwijs gingen', of, zoals Zr. Vita, kozen voor een leven als missiezuster in Kenia.

Mark Buijs, deskundige van het cultureel erfgoed in Oudenbosch, bracht mij op het idee oud-leerlingen van Sint Anna te vragen herinneringen, verhalen, anekdotes en memoires in te sturen. Dat heeft geresulteerd in een scala aan ontroerende, grappige en dankbare vertellingen. Al deze verhalen hebben wij voor u verzameld en gebundeld. Ze zijn geïllustreerd met foto's uit het archief van Heemkundekring Broeder Christoffor en de persoonlijke collecties van de inzenders. Aan hen zijn wij dan ook heel veel dank verschuldigd.

Met dit e-book willen wij hulde brengen aan de powervrouwen van de Congregatie van Sint Anna die zoveel hebben betekend voor het onderwijs aan meisjes. Ik wens u veel leesplezier toe.

Bibliotheek West-Brabant
Anky Brouwers
Coördinator Vertel je Verhaal over Sint Anna

Embleem der Franciscanessen
van Oudenbosch.

Memoires van Zuster Ria de Wild (Zuster Vita)

Samen met haar zus Annie (vier jaar) ging Ria (drie jaar) in 1946 naar de fröbelschool bij de zusters van Sint Anna. Ze zat bij Zr. Leatitia en Zr. Jeannette in de klas.

Als zesjarige ging ze tot haar twaalfde jaar bij de zusters naar wat nu groep drie t/m acht van de basisschool is. Daarna zat Ria drie jaar op de ulo en vervolgens ging ze vijf jaar naar de kweekschool (tegenwoordig pabo) voor de opleiding tot onderwijzeres.

Ze had sinds de tweede klas van de ulo veel belangstelling voor de missie, mede door lessen van een pater van de Heilige Familie die missiewerk verrichtte en daarover vertelde in de klas.

In 1963, toen Ria twintig jaar oud was, trad ze in bij de zusters Franciscanessen van Sint Anna. Ze begon haar noviciaat, een tweejarige opleiding tot zuster en ze koos de naam Zr. Vita. Ze had erover gedacht om naar een missiecongregatie te gaan, want Sint Anna in Oudenbosch is dat niet.

Ze had veelvuldig contact met het toenmalige hoofd van ulo, Zr Mechtildis, en heeft met haar veel gesproken over haar wens om naar de missie te gaan.

In 1958 gingen de eerste vijf zusters van Sint Anna naar Kenia. Ria herinnert zich nog dat ze op de kweekschool zat en dat ze snel naar het raam moesten rennen om deze vijf zusters uit te zwaaien, toen zij vertrokken vanuit Sint Anna naar Kenia. Ze kregen van deze zusters uit Kenia brieven over het wel en wee op hun missiepost en hun werk aldaar.

Ria herinnert zich nog, met een glimlach, dat ze vroeger moesten bidden voor de arme 'heidense' kinderen.

Na haar noviciaat is Ria in 1966 een half jaar naar Engeland gegaan om beter Engels te leren spreken. Op de ulo en de kweekschool kreeg je wel onderricht in Duits, Engels en Frans, maar dat was meer theorie. Je leerde niet om de taal goed te spreken en dat was voor haar belangrijk met het oog op het missiewerk dat ze wilde gaan doen.

In 1966 deed ze haar Tijdelijke Geloften in Oudenbosch en in 1967 is Ria naar Kenia gegaan om aan de slag te gaan als missiezuster in Lwak. Zij was daar onderwijzeres en hoofd van de basisschool met Afrikaanse onderwijzers. Deze school is onder de vlag van de zusters opgezet. Er waren vierhonderd leerlingen, alleen meisjes, in totaal acht klassen. Driehonderd meisjes waren intern, honderd meisjes extern. De externe meisjes bleven tot de vierde klas op deze school.

Officieel heet de school: Lwak Girls' Primary School. Er wordt onderwijs gegeven aan meisjes. Er is onder meer ook een middelbare school voor meisjes en een soort huishoudonderwijs voor jonge vrouwen.

Zuster Ria streefde ernaar om het schoolgeld zo laag mogelijk te houden, zodat zoveel mogelijk meisjes onderwijs konden genieten.

De zusters van Sint Anna uit Oudenbosch mochten vanaf 1968 eens in de vier jaar naar Nederland. Voor die tijd was dat eens in de tien jaar, maar dit veranderde in de loop der jaren in acht jaar en later in zes jaar.

De dichtstbijzijnde grotere stad was Kisumu (zo'n 65 km van Lwak). Daar deden ze boodschappen, gingen naar de bank, enzovoort. Gelukkig werd rond 1970 een goede weg aangelegd om daar te komen.

Zuster Vita is van 1967 tot 1987 missiezuster geweest in Lwak. Ze vervulde vele taken. Ze was hoofd van de school. Ze werd bestuurslid van de regio Kenia en daarna overste.

Haar Eeuwige Geloofte legde zuster Vita af in Kenia in 1970. Dit was belangrijk voor de Keniaanse medezusters, die die plechtigheid nog nooit hadden meegemaakt. De eersten van hen legden de Eeuwige Geloften af in 1974.

Sinds 1970 worden er Afrikaanse zusters opgeleid tot onderwijzeres, tot verpleegster en andere beroepen. 'De bedoeling is, dat de Afrikaanse zusters werk in Afrika blijven verrichten en niet naar Nederland gaan. Daar zijn activiteiten als het geven van onderwijs en ziekenzorg veel harder nodig dan hier,' aldus Zr. Vita.

Sint Anna heeft van het begin af aan de Afrikaanse zusters hetzelfde behandeld als de Nederlandse. Nu zijn er tweehonderd Afrikaanse zusters op vijftientig plaatsen in Kenia, Tanzania en Ethiopië aan het werk in scholen, ziekenhuizen, enzovoort. Het missiewerk van de zusters van Sint Anna heeft in Kenia een hele ontwikkeling doorgemaakt of, zoals Zr. Vita zelf zegt: 'Daar gaat de zon op en hier gaat de zon onder.' Uiteindelijk bleven in Afrika nog drie zusters over, Adriënne, Christa en Zr. Vita.

In 1987 kwam Zr. Vita op verzoek van de congregatie terug naar Oudenbosch en werd bestuurslid. Dit was voor haar een grote overgang; ze was toen 44 jaar en het leven in Nederland is heel anders dan in Lwak.

Van 2006 tot 2014 is ze Algemeen Overste van Sint Anna geweest en was daarmee de laatste; in 2015 kwam er een Keniaanse Algemeen Overste voor Kenia en Nederland. Zr. Vita bleef nog wel bestuurslid, samen met Keniaanse zusters; vanaf 2019 is zij, op eigen verzoek, geen bestuurslid meer. De bestuurstaken worden nu gedaan door Zr. Margriet, de Algemeen Overste van de Zusters van Mariadal in Roosendaal, samen met Jolanda van Eekelen en Elly Boogers, die de taken van de bestuursleden uitvoeren. De samenwerking verloopt naar volle tevredenheid.

In 1993 hebben de zusters het gebouw, waar nu de bibliotheek is gevestigd, verlaten en zijn ze verhuisd naar het huidige complex aan de Franciscuslaan. Sinds 2017 wonen ze in de vleugel die in 2002 bestemd was voor de zusters die meer zorg nodig hadden; de naam van deze vleugel was Maria ter Engelen.

Zr. Ria woont samen met twaalf, inmiddels gepensioneerde, zusters in Oudenbosch; vijf zusters verblijven in het St. Elisabeth Verpleeghuis in Roosendaal.

Refter Kweekschool le Sacré Coeur, Oudenbosch

Herinneringen van Zuster Clemens aan haar tijd in het klooster Sint Anna

Zuster Clemens heeft van begin 1960 tot begin 1980 in het klooster van Sint Anna gewoond en gewerkt. Begin 1980 is Zuster Clemens uitgetreden en heeft ze haar eigen naam Lenie weer aangenomen.

Hieronder beschrijft ze haar momenten in korte verhaaltjes.

De grote feesten waren Kerstmis – Pasen – Pinksteren.

Met mooie eucharistievieringen en een heerlijk diner. En overdag andere kerkdiensten.

Met carnaval waren er wat zusters te gast uit Bergen op Zoom. Zij wisten sfeer te maken, we genoten van de muziek met rustige pasjes.

In de meimaand liepen wij (novicen) van Rijen naar Zegge, naar het *kappelleke*. Daarna kregen wij koffie met ontbijtkoek in het klooster van Zusters van St. Anna. Daarna gingen wij weer huiswaarts.

Op derde Pinksterdag gingen wij naar een bos, die dag heette 'Bosdag'. Wij, als novices of jong geprofeste zusters, maakten een wandeling en picknickten.

Met Drie Koningen waren er in de pap drie bruine bonen verstoppt. Wie er een in zijn kommetje had, mocht een wens doen, meestal was dat voor een gerecht of een traktatie.

De zusters hadden een vakantiehuis in Putte (Noord-Brabant). Het was laagbouw en van hout, prima. De zusters konden daar naartoe voor een retraite en in de zomers was het een vakantieoord.

Je kon je daarvoor opgeven, je mocht niet allemaal tegelijk naar het vakantiehuis. Er werd gekookt, gezamenlijk gegeten, er waren corveediensten. Er was ook een kleine kapel voor de eucharistie. Het gebouw stond in een groot bos. Eigenaresse was mevrouw Van Mierlo. We maakten grote wandelingen en fietstochten en we zijn ook wel eens verdwaald. Vaak liepen we naar het Grote Meer. 's Avonds werden er gezelschapsspellen gedaan.

We hebben ook fancy fairs gehouden. Voor ieder dezelfde kleinigheid en wat lekkers.

De data van professiefeesten werden mooi en gezellig gevierd. Er werd een lied gezongen voor de feestelingen (jubilarissen?). Eens was het feest geweest en de kleine glaasjes waren nog niet opgeruimd. Toen hebben we die bij de jonge zusters gevuld met koude thee en op tafel gezet. De voorpret was leuker dan de rest ..., want dit kon natuurlijk niet ...

Tuin Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

Levenslang waren de zusters Franciscanessen mijn burens

KEES VAN SPAANDONK

Levenslang waren de zusters Franciscanessen mijn burens, eerst met “zwarte kappen en een zwarte toog” en later met “een gepermanent kapsel, een fleurig jurkje of mantelpakje en een handtasje”.

Mijn eerste levensjaren heb ik, Kees van Spaandonk, doorgebracht op de Bosschendijk 27, waar mijn vader een woning had gehuurd en waar ik geboren ben, evenals mijn broers Jan en Peter. Mijn oma was in 1943 gestorven en na een tijdje wilde opa niet langer meer alleen in het grote huis met de wijnhandel wonen, en zijn wij van de Bossendijk naar de St Bernaertstraat verhuisd.

Daar werden we de burens van de eerwaarde zusters Franciscanessen en diverse rectoren en conrectoren. Over de gehele lengte van ons pand en onze tuin was er een lange schutting die ons scheiden. Hij was wel 25 meter lang en 2 meter hoog en de andere 10 meter waren onze gebouwen.

Toen we nog klein waren zagen we prachtige pauwen in de zomer op de rand van de schutting zitten. Ze hadden dan hun veren in een cirkel achter zich open en zaten in al hun pracht en praal te genieten in de zon. Rector Mol was een dierenliefhebber en hij had achter de schutting een verzameling met vogels, zoals diverse haantjes en kippen en nog veel meer. Maar ook in de binnentuin van Sint Anna had hij een grote volière met diverse kleinere tropische vogels, die vrolijk de gehele dag zongen en kwetterden.

Toen we groter werden, - en er gezellig met mijn broers kon worden gevoetbald -, vloog er weleens een bal over de schutting. Jammer, maar meestal lag de bal de volgende dag weer in onze tuin. Nog wat groter hadden we niet meer zoveel geduld, dus gingen we de ladder halen en klommen op de bovenkant van de schutting, gingen daarop zitten en trokken de ladder omhoog. Vervolgens ging de ladder aan de ander kant naar beneden. Rond de avond was er nooit meer iemand in de tuin: er werd dan gebeden en gegeten, er was recreatie, daarna werd er weer gebeden en dan was het tijd om te gaan slapen. Als we dan naar beneden gingen om de bal te pakken, vlogen vele dieren weg, wij stoorden de dieren in hun vreedzaam bestaan. Wij waren daar niet mee bezig, wij wilden alleen de bal hebben om weer te voetballen. Dus weer de ladder op, die vervolgens weer werd gekanteld en dan weer naar beneden. De volgende dag echter werd ons vader gebeld door de rector of een zuster kwam langs met de mededeling, dat er een of twee kippen in het gaas hingen die als afscheiding van de dierentuin van de rector was aangebracht. Uiteraard kregen wij dan op ons donder.

Al mijn broers Jan, Peter, maar ook mijn zusje Marianne hebben de kleuterschool doorlopen in de Maria Kleuterschool in de St. Annastraat bij zuster Laetitia en, omdat we ook misdienaar waren, kregen we op ons rapport een 11 voor Godsdienst en stond genoteerd hoeveel keer we de mis hadden bijgewoond. Ons Marianne is later ook intern geweest in Pensionaat Sint Anna, waarna ze in Roosendaal voor verpleegster is gaan studeren bij het nieuwe Sint Franciscus Ziekenhuis.

Daar ons vader Regent was van het Sint Elisabethgesticht in Oudenbosch, moesten Jan en ik daar misdienaar worden, maar Gerard was het bij Pensionaat St. Anna. Soms mochten we daar ook helpen en later ben ik vaak met mijn Heerroom Piet misdienaar geweest als hij in Maria ter Engelen, het bejaardenhuis van de zusters, de mis ging opdragen.

Daarna veranderde er veel, maar het meest zichtbare was de kleding. De zuster hadden als dagelijkse kleding een zwart habijt met bijhorende zwarte kap. En ineens zag het er allemaal anders uit. Kleurrijke dames in nette jurken en mantelpakjes en allemaal een opvallend handtasje en natuurlijk met een mooie bos haren, dat netjes gepermanent was. Het nieuwe beeld in het klooster, de scholen en op straat.

Heel mijn leven ben ik lid geweest van de Oudenbossche Tennis Club OTC en ook voorzitter van die prachtige sportclub. In mijn tijd groeide de tennisclub van 75 naar 400 leden en daarna tot zelfs 700 leden. De zusters hadden in die tijd twee tennisbanen aan laten leggen voor de leerlingen die intern woonden, maar er werd geen gebruik van gemaakt. OTC heeft toen contact gezocht met zuster Lutgardis en heeft de banen, onder bepaalde voorwaarden, tot het nieuwe klooster Sint Anna werd gebouwd, gedurende meer dan 10 jaren gehuurd van Sint Anna. De banen werden vooral gebruikt om nieuwe leden les te geven en hen de vaardigheden van de tennissport te leren.

In die tijd werd besloten een nieuw klooster te bouwen tussen ons huis en het Groene Woud, in de tuinen van het klooster Sint Anna, Maria ter Engelen te slopen en het moederhuis Pensionaat Sint Anna aan de woningstichting te verkopen.

Omdat in Nederland veel kloosters van de Zusters Franciscanessen uit Oudenbosch werden gesloten en de zusters moesten worden opgevangen hier in Oudenbosch, werden in de St. Bernaertstraat twee panden aangekocht. Het pand op nummer 25, waar vroeger de familie Vermolen had gewoond en later Burgemeester B. Funk en zijn gezin, werd een onderkomen voor de moeder van Conrektor Akkermans en op de eerste en tweede etage kwamen zuster Blanche, zuster Serafine en zuster Jean Paul te wonen. In het pand op nummer 21, een prachtig herenhuis waar vroeger de familie Buijs woonde (hij was de vader van de familie Buijs op de Markt, die daar een bakkerswinkel had en in de Lollestraat onder andere een negerzoenenfabriek), kwam de toenmalige rector Koopmans wonen. Daarvoor was Koopmans deken in Hulst; op de eerste en tweede verdieping woonden zusters.

Later kreeg dit pand een nieuwe bestemming. De zusters hadden een klooster gesticht in Kenia en jonge meisjes kwamen via Rome naar Oudenbosch om hier maatschappelijke en sociale cursussen te volgen. Wij als buurjongens werd gevraagd om in de weekenden samen wat op te trekken door muziek te maken, te dansen en te kletsen. We leerden een paar woorden zoals: 'Jambo'. Als de dames dan ook 'Jambo' zeiden, waren onze volgende woorden 'Jambo Sane'. Dan was het ijs gebroken en babbelden wij vervolgens wat in het Engels. Het huis werd omgedoopt in 'Pro Afrika'.

Onze nieuwe burens zuster Blanche, zuster Serafine en zuster Jean Paul werden weldra goede burens, waar we goede contacten mee hebben gehad en die snel op menig feestje aanwezig waren. Zuster Serafine kwam regelmatig oppassen en zuster Jean Paul haalde in die dagen de krant, omdat er een vierling geboren was bij de geit.

Elk jaar was er in het klooster van Sint Anna een Kapittel, waar werd gesproken over het beleid van de Congregatie, daar kwam ook de leiding van het klooster in Kenya. Tijdens haar aanwezigheid heeft zuster Gabriëlla, de moeder overste van het klooster in Kenya een lezing gegeven over het kloosterleven in haar land. Het moederklooster van de Zusters Franciscanessen is thans in Kenya gevestigd.

In de oude ziekenboeg van Sint Anna in de Franciscuslaan wonen thans nog 14 zusters. Het pand is gemarkeerd door een monument met daarop de Heilige Maria en haar zoon en de naam: Sint Anna.

Isabella van Spaandonk vertelt over haar jeugd tot ze ging trouwen

Mijn ouders, Gerard van Spaandonk en Maria van der Bom waarmee hij getrouwd was, woonden toen zij pas waren getrouwd op de Markt in Oudenbosch. Daar ben ik op 12 augustus 1903 geboren. Blij waren ze wel met mij, alleen Opa van Spaandonk niet zo erg, hij had liever een stamhouder gehad. Daarom kwamen er wat moeilijkheden over mijn naam. Mijn moeder wilde graag, dat ik een Isabella werd, maar mijn grootvader wilde dat niet, het moest toch Francisca zijn. Ik werd toen in de burgerlijke stand ingeschreven als Francisca Isabella Anna Rosa Maria maar in de wandeling werd ik gemakshalve 'zusje' genoemd.

Zelf weet ik natuurlijk niets van die eerste jaren, maar wel is mij altijd verteld, dat Ma, die erg bang was voor onweer, met zo'n bui aangekleed en wel met mij op haar arm en het geldkistje bij zich, in het halletje stond te wachten tot mijn vader kwam. Die was helemaal niet bang en ging als het onweerde expres naar buiten om te kijken of de putjes wel goed door liepen.

In 1911 gingen Opa en Oma van Spaandonk ook naar St. Lucia in Prinsenhage en verhuisden wij naar de Bosschendijk (nu St. Bernaertsstraat). Gedurende deze verhuis werd ik bij tante Netje uitbesteed en Frans en Piet mochten op hun manier helpen verhuizen. Ze mochten bijvoorbeeld met hun eigen kruiwagentje het eierrekje overbrengen. Toen we in het nieuwe huis voor het eerst gingen slapen, was het ook voor het eerst, dat Jan van de wieg naar een ledikantje overging.

Daarna kwam de tijd dat we naar de bewaarschool moesten; alle drie tegelijk. Het was nog echt een bewaarschool met overwegend lapjes pluizen en versjes leren en bidden natuurlijk. Ik zie nog de vieze kleine pleetjes op het binnencourtje, waar we zaten bij Sr. Justine. Na de bewaarschool werd het menens en moest er worden geleerd. In het begin ging dat niet zo goed, ik ben namelijk linkshandig, evenals mijn vader en mijn broer Piet, maar vroeger moest men desondanks toch alles met de rechterhand doen en het kon niet uitblijven, dat gaf strubbelingen. In het tweede leerjaar waren die moeilijkheden overwonnen en nu lukte het beter. Gelukkig heb ik geen nadelige gevolgen van dat verplichte rechts schrijven gehad, zoals hakkelen of iets dergelijks.

Toen ben ik met de grote vakantie Demi-Pensionaire geworden op Sint Anna, dat hield in dat men thuis mocht slapen en het middagmaal gebruiken, maar dat men voor de rest het rooster van het Pensionaat volgde. Als het in de winter donker was als de school uitging, wachtte ik bij De Leeuw (familie van mijn Opa's tweede vrouw) vooraan in de straat waar zij woonde, tot ik door onze knecht werd gehaald, want de verlichting was in die tijd nog minimaal op den Bosschendijk (nu St. Bernaertsstraat).

Dit duurde tot 1915, toen deed ik mijn Plechtige Communie en na die tijd moest men intern worden. Die kostschooltijd heb ik nooit als erg onaangenaam ervaren. Ik had daar een troep vriendinnen en thuis had ik alleen maar broers en op straat spelen was er toen niet bij.

Ik leerde graag, was wel een beetje eierzuchtig, wilde altijd met alles het eerst klaar zijn, zoals met taken en huiswerk. Straf heb ik ook genoeg gehad. Er werden strafpunten in de vorm van kaartjes gegeven. Die kaartjes werden dan 's morgens in de klas voorgelezen en als men er in de week dan acht had, kreeg men op zondag geen lekkers. Nu, dat is me in de loop der jaren menigmaal gepasseerd. Meestal zondigde ik tegen het reglement door bijvoorbeeld te praten in de gang of, tegen de orde in, als ik geen handschoenen aan had wanneer we in uniform naar de kapel moesten.

Ook moesten we Frans spreken en dan zelf 's morgens in de klas opgeven hoe dikwijls men Hollands had gesproken. Was dat meer dan twintig keer, dan was het 'beaucoup' en eerlijk, als men niet jokken wilde, was het haast altijd 'beucouop'. Ook al wilde je wel, het viel niet altijd mee eraan te denken en vaak had je er ook geen zin in. Ook dan liep je weer strafpunten op.

We leerden tevens mooi klikken, want als we iemand Nederlands hoorde spreken, moesten we dat opgeven. Soms trachten wij een heilig boontje, zoals we dat noemden, erin te luizen; niet aardig maar het gebeurde. Ook vroegen we dan aan een zuster, die moest surveilleren en geen Frans kende: 'Soeur, que veut dire' dat en dat. Ze liep dan vlug naar een zuster, die wel Frans kende en kwam dan vlug naar ons toe om het te vertellen.

Gedurende de jaren dat ik op kostschool was van 1911 tot 1916 hebben we de oorlog gehad. Op de slaapzaal kon je dan iedere avond de Taptoe horen spelen en 's middags kregen we, vanwege de voedselschaarste, drie keer in de week chocolade in plaats van vlees, maar voor de rest is de oorlog aan mij voorbijgegaan.

Vanaf de zevende klas werd ik opgeleid voor het mulo-examen. Dat was wel een leuke tijd, we kregen dan in plaats van een klas meerdere zalen, waar les werd gegeven door verschillende nonnen. We begonnen met een hele klas, maar later bleken er maar vijf geschikt te zijn. Van die vijf vielen er op het laatst nog twee af, zodat we ten langen leste maar met drie examen deden. Het uiteindelijke resultaat dat er maar een slaagde en dat was ik!

Na het mulo-examen ben ik nog een half jaartje naar het pensionaat gegaan om de eerste beginselen van het naaien te leren; wat ik er toen van terecht heb gebracht was minimaal. Ik leerde ook patroon tekenen en zo heb ik er toch de eerste beginselen opgedaan. Eenmaal thuis heb ik met dat beetje kennis heel wat geëxperimenteerd.

In dat half jaar kreeg ik ook nog extra conversatieles in Frans en Engels. Ik hoorde toen bij 'de groten' van de school. De opgaven van het schriftelijke examen, dat in Breda werd afgenomen, heb ik nog. Voor het mondeling examen moesten we naar Rotterdam. Sr. Paula ging met ons mee, zij was een schat. We logeerden in Gouda, waar ook zusters van Oudenbosch een huis hadden. Na het examen op de eerste dag gingen we in een eersteklas restaurant eten. Ieder van ons mocht kiezen wat we graag hadden. We smulden allemaal, maar toen kwam de rekening en bleek dat de goede ziel geen geld genoeg bij zich had. Gelukkig woonde een van ons drieën in Rotterdam en was moeder Swinkels, die wel kon betalen, ook mee. De volgende dag volgde de uitslag van het examen; helaas slaagde er dus maar een en dat was ik!

Een keer in de maand mocht ik naar huis en natuurlijk met de verjaardagen van Pa en Ma. Nu was mijn moeder eens jarig en wilde ik graag thuis blijven slapen. Ik vroeg dat toen aan Mère Agnes (in de wereld Nellie van Ginneken, zus van pater van Ginneken). Om de vraag kracht bij te zetten, zei ik dat mijn moeder vijftig jaar werd. Het was een klein leugentje, maar toen zei Mère Agnes: "Ik wist niet dat jouw moeder zoveel ouder is dan ik." Toen ik het thuis vertelde, vond mijn moeder het niet zo geslaagd, maar het smoesje hielp: ik mocht thuis blijven slapen.

Soms was het bezoekdag voor de broertjes die op St. Louis op school waren. Dan kwam mijn broertje Frans ook altijd en de goeie jongen bracht dan van z'n zakcentjes ook nog een reep chocola mee. Als hij er was werd ik geroepen met de woorden: "Hier is dat magere broertje van jou."

Toen ik voorgoed naar huis kwam, mocht ik als beloning mee naar Wenen, omdat ik geslaagd was voor het examen. Deze reis staat in extenso beschreven bij het levensverhaal over Heerom Antoine.

Op zekere dag kreeg ik in Eersel een met een groene inkt geschreven brief van een zekere mijnheer Storimans. Hij kwam vaak in Oudenbosch, waar zijn dochtertje Johnie op kostschool was op Sint Anna en zijn drie jongens op St. Louis. Hij was weduwnaar en de nonnen van Sint Anna hadden intens medelijden met hem. Hij was op mij attent gemaakt door Sr. Madelbetha.

Hij vroeg in die brief of hij mij eens mocht komen opzoeken. Ik was natuurlijk enigszins overdonderd, maar ook nieuwgierig en schreef hem terug dat ik hem verwachtte. Dat bezoek vond direct daarna plaats en het klikte meteen. Nu geleek die Pierre Storimans op 'n goede kennis uit Vught en dat deed me over de eerste schroom heenkomen en het bezoek werd met een flinke kus beëindigd. Er werd een afspraak gemaakt voor een tweede ontmoeting in Eindhoven. Op de bewuste dag ben ik op het station in Eindhoven en er was geen Storimans te zien. Ik was des duivels en er ging een malse brief naar Rijswijk, waar hij woonde. Maar wie schetst mijn verbazing toen ik van hem hoorde dat hij de dag tevoren in Eindhoven was geweest en mij niet had aangetroffen; hij was al even teleurgesteld geweest als ik. Waar de fout zat, weet ik tot heden nog niet; wel weet ik, dat ik niet al te sterk ben in afspraken maken!

Toen dat misverstand was opgelost, stroomden de groene inktbrieven binnen en als Pierre maar dacht mij ergens te kunnen treffen, was hij er ook. Eens vermoedde hij dat ik naar de kapper in Eindhoven was en warempel, hij kwam mij daar halen. Toen het erop ging lijken dat het menens werd, wilde ik het zelf eerst aan mijn ouders gaan vertellen. Toen ik echter thuiskwam, was Pierre daar al geweest en waren ze al van de eerste schrik bekomen. Natuurlijk werd ik langs alle kanten voor die stap gewaarschuwd, maar desondanks was ik inmiddels vast besloten toch door te zetten.

Nu er trouwplannen gemaakt werden, kon ik beter afscheid nemen van Eersel en naar huis gaan. En zo geschiedde het dat ik in juli 1937 weer thuis was. De afspraak was dat wij ons op mijn verjaardag op 12 augustus zouden verloven. Natuurlijk was ik voordien al in Rijswijk geweest en had daar kennisgemaakt met Mientje (die later liever Willy werd genoemd), Jantje en Marie en Jan van den Berg, die voor het huishouden zorgde. De vier oudsten waren nog op kostschool in Oudenbosch. Ik ontmoette die jeugd voor het eerst in de bus naar Breda. Henri en Johnie zeiden niet veel. Henri keek maar steeds naar mij over zijn brilletje heen. Pierre jr. praatte honderduit en Bert vertrouwde mij toe, dat hij niet zo veel ambitie had op de kostschool.

In Breda gingen we naar de Delpratsingel, waar nog twee zusjes en een broer van Pierre zijn overleden vrouw woonden. Na de kennismaking werd Henri, die niet helemaal goed gewassen was, door tante Riet onderhanden genomen. Toen de kinderen bij tante Riet goed waren ondergebracht, gingen Pierre en ik een kopje koffiedrinken in 't Zuid. Het was mooi weer en we gingen op het terras zitten. We zaten er nog niet lang of Pierretje en Johnie kwamen langs fietsen en juichten uit volle borst: 'Dag Papa en dag Tante Isabelle.'

Herinneringen van Kees van Meer

Kees was van 1961-1968 werkzaam als schilder bij de zusters het Sint Annacomplex.

Ik ben als zestienjarige jongen als schilder bij de zusters van Sint Anna aan het werk gegaan voor het onderhoud van het schilderwerk. We waren met drie schildersbedrijven dagelijks aan het werk.

Op de foto ziet u mij (in witte schilders overall) met Kees en Theo Onrust aan tafel zitten bij de nonnen tijdens onze koffiepauze. De naam van de man met de bril is mij even ontschoten, maar ik meen, dat hij uit Zundert kwam. De man tegenover mij is voorman/loodgieter. Er waren naast drie schildersbedrijven ook nog eens drie aannemersbedrijven aan het werk.

In die tijd ging het klooster over van kolenstook naar centrale verwarming en in het gehele complex moest deze aangelegd worden. Er was na het weghalen van de kolenhokken en –kachels veel schilderwerk te doen. De ouderwetse radiatoren waren groot en breed en om er goed bij te kunnen, gebruikten we een kattenstaart (schildersvaktaal).

Er waren natuurlijk meisjeskamers voor de internen; op iedere hoek van de gang 'woonde' een nonnetje. Wij mochten daar alleen aan het werk gaan als de meisjes en zusters niet op hun kamers waren.

De regels waren nogal streng bij de zusters. Van zuster Stella mocht ik als enige man in de keuken van het klooster komen om er een koffiepot te vullen voor mijn collega's en die nam ik dan mee naar de ruimte waar wij mochten zitten.

De nonnen hadden een vaste bakker: Bakker Damen uit Fijnaart. Wij hadden dezelfde hobby: het houden van (post)duiven. Elke dag kwam de bakker brood brengen bij de zusters en maakten wij een praatje. Dat ging vaak over de hobby. Bakker Damen stopte mij elke dag een dikke boterham toe.

Door mijn werk in het gehele gebouw ken ik het heel goed. Ik weet dat er onder het gebouw een kelder is. Ik kon dus ondergronds het gehele gebouw door lopen. Ik heb alle vertrekken geschilderd. Er kwam een nieuwe kantine voor de meisjes, speeltuin, tennis- en sportvelden, er was een eigen boomgaard. De fietsenstalling was toen onder het oude gebouw (later CVK Amadeus).

Op de cour kwam je via de Sint Annastraat en het Doelpad. Het glas in de uitbouw heb ik nog gezet.

Ik heb het altaar en de koepel geschilderd, evenals het torentje. Daarin zaten veel duiven en die moesten gevangen worden. Dat deden mijn baas en ik in het donker met lakens. Die lieten we zakken en zo vingen wij de duiven.

Ik speelde als jongen in een drumband en dat wist een van de nonnen. Zij heeft mij toen gevraagd ter gelegenheid van de verjaardag van Zr. Consulata “Lang zal ze leven” te spelen.

Er was een verschil in stand bij de nonnen, zo had je de Werknonnen en Standnonnen. Werknonnen waren de zusters die in de keuken werkten, poetsten, de kippen en de moestuin verzorgden. Standnonnen waren de zusters die het onderwijs verzorgden. Enkele zusters die ik me nog herinner zijn Zuster Lutgardus (personeel), en Moeder Consulata en Moeder Vicaresse (Moeder Overste Sint Anna).

Wat ik mij ook herinner zijn de novicen, de zusters in opleiding, die in witte habijten. Ieder najaar gingen zij naar de grot en vleiden zij zich plat op hun buik om te bidden tot Maria.

Een tante van mij is ook zuster geweest bij de Orde van Franciscanessen en zij ligt begraven op het kerkhof hier in Oudenbosch. Zij werkte niet bij de zusters van Sint Anna.

De heer Du Pont was destijds boekhouder bij de nonnen en gemeenteraadslid in Oudenbosch en heeft ervoor gezorgd dat ik samen met mijn vrouw dit huisje, waar ik nu nog steeds woon, kreeg toegewezen. Daar ben ik hem nog altijd dankbaar voor. Ik wandel nog dagelijks langs het Sint Anna en vind het jammer, dat het gebouw zo verwaarloosd is. Ik ben erg benieuwd wat ze er straks mee gaan doen.

Kees van Meer
Oudenbosch, 19 mei 2020

Memoires van een misdienaar van weleer bij de zusters van Sint Anna

Dat ik misdienaar ben geworden zal zijn oorsprong hebben in het feit dat mijn moeder Liza Buijs-van der Wegen uit hetzelfde dorp, Heerle, kwam als Zuster Clémence. Zr. Clémence verzorgde toen het huishouden van en voor rector Mol.

Tonnie Verstraten, de rechterhand van de kosteres, zuster Stefana van Sint Anna, kwam aan onze deur vragen of ik misdienaar wilde worden op Sint Anna, vertelde moeder later. Ik zal dan pas zes of net zeven jaren oud zijn geweest, dus rond 1946-1947.

Mij werd natuurlijk niets gevraagd, de ouders regelden dergelijke zaken destijds voor hun kinderen.

Tonnie assisteerde zuster Stefana ook bij het verzorgen van de plantenkas op de binnencour van Sint Anna. Zij hielp mee om de kazuifels, onze togen en alben netjes te houden en klaar te leggen. Tonnie hielp ook mee bij het schoonhouden van de kapel. Als een van de misdienaars ziek was, kwam Tonnie mij vragen om in te vallen. De telefoon was nog een zeldzaamheid in die tijd. Wij hadden er thuis wel een, maar zuster Stefana zal er geen weet van gehad hebben.

Het was niet niks om als klein manneke 's morgens zo vroeg, toch zeker in de wintertijd, alleen over straat te moeten lopen van de Bosschendijk naar de Markt. Wij, als kind, werden in die tijd overal bang voor gemaakt. Men moest het kerkhof passeren, waar volgens overlevering, spoken rondwaarden.

Mijn opleiding geschiedde door de kosteres van het kapelletje van de kweekschool. Nadat ik mij de riten van het dienen van de H. Mis had eigen gemaakt, mocht ik de mis van 07.00 uur dienen bij rector Mol in de (boven) zijkapel van de grote kapel. Al gauw werd ik bevorderd naar de grote kapel, waar conrector Verheijen in de dienst meestal voorging. Bijna dagelijks diende ik de ochtendmis van 06.30 uur bij hem.

Rector Mol vroeg ons als misdienaars van tijd tot tijd naar onze toekomstverwachtingen. Nogal wat misdienaars zeiden interesse te hebben om priester, pater of broeder te willen worden. Zij werden bedeed met volop snoep. Ik antwoordde steevast dat ik interesse had om vrachtwagenchauffeur te worden, mij werd de snoep dus onthouden.

Op zondag dienden wij dikwijls de 09.00 uur mis en de dienst van 10.30 uur. Op zondagmiddag waren we van tijd tot tijd bij de Vespers. Het lof om 19.00 uur was zowat een vaste dienst. De nachtmis met Kerstmis, om 04.00 uur, was mede een hoogtepunt in de vieringen.

Een van de mooiste hoogtepunten waren de diensten van Pasen. Dan kwamen er extra voorgangers van de Paters van de Heilige Familie assisteren. Dat waren meestal paters, die een betere zangkunst beheersten om het lijdensverhaal van Jezus te zingen. Dat was een heel lange zit.

De priesterwijding in 1958 in de kapel van Sint Anna van een aantal paters van de Heilige Familie, zit ook nog diepgeworteld in mijn geheugen.

Het liggend geloftes doen van gehoorzaamheid en eenvoud ging toen mijn petje nog te boven. Eenvoud en onderdanigheid te beloven, kon ik toen nog niet bevatten.

Ook de zusters beloofden eenvoud en gehoorzaamheid bij de intrede.

Interieur kapel St. Anna

Zoals het ondeugende misdienaars betaamd, wisten wij die lange zitten op een listige manier te onderbreken. Een van ons deed alsof hij flauwviel. Na assistentie werd hij door een mede-misdienaar naar de sacristie begeleid, dan was er tijd voor een trekje aan een shagje. Er was daar voldoende tijd voor alvorens de kosteres ten tonele kon verschijnen; zij moest immers buitenom naar de sacristie komen: het betreden van het priesterkoor door de kosteres tijdens de dienst was niet toegestaan.

Vooraf na de dienst van 14.00 uur op zondag hadden we de gelegenheid Sint Anna verder te verkennen.

Priesterkoor kapel St. Anna

Vele malen hebben wij gebruik gemaakt van de gymzaal van de kweekschool om capriolen met de ringen uit te halen. Eenmaal ging het fout, toen we een evenwichtsbalk in de ringen hadden gehangen om gezamenlijk te kunnen schommelen. Toen aan de, door ons op slot gedane, deur werd gerammeld, sprongen wij met z'n allen van de schommel, met als gevolg dat de balk uit te ringen schoot en nogal wat schade veroorzaakte. Dat betekende: later op appel komen bij de rector.

Eens zijn we tijdens onze verkenningstochten doorgedrongen tot 'Het Slot', het Heiligen der Heiligen op Sint Anna. Alleen zusters mochten daar komen. Dat is ons opgebroken, met een stevige reprimande van de rector tot gevolg. Gelukkig konden wij biechten bij de jeugdige paters van de H. Familie.

Ook stepten wij graag met de trolley in de kelder.

Rond Sint-Maarten holden we suikerbieten uit tot een gezicht. Met een kaarsje erin spookten wij wanneer de meisjes na het Lof uit de kapel kwamen. Gegil en geroep van de meisjes was het gevolg, dus dan snel uit de voeten zien te komen, alvorens de zusters ons herkenden.

Ik kan mijn bovenste oogleden dubbelvouwen. Dat heb ik tijdens processies, door het middenpad van de kapel, dikwijls gedaan, met als gevolg kreetjes en gilletjes van de meisjes. Men begrijpt dat zoiets hele boze reacties van de zuster naar de meisjes opriep.

Ook in het voorjaar, als de meikevers gevangen konden worden, haalden we daar grapjes mee uit. Met een garendraad aan een pootje werden ze in de kapel losgelaten, met als gevolg hilariteit bij de meisjes die intern waren. De leerlingen die uit Oudenbosch en omstreken kwamen, waren extern.

Na het overlijden van rector Mol werd conrector Verheijen rector. Bouwman werd nu de nieuwe conrector. Nadien heb ik in een gesprek met Bouwman, toen hij kapelaan in Vlissingen was, gehoord dat hij zei: 'Ik zal dat niet meemaken, maar onze kinderen wel.' Hij is dan ook later uitgetreden en gehuwd.

De laatste jaren was ik meer acoliet dan misdienaar, ik hoefde toen alleen maar op hoogtijdagen te assisteren. In totaal heb ik twaalf jaar 'gediend' bij de zusters van Sint Anna.

Als we later zuster Stefana een bezoek brachten, straalde de eenvoud van haar kamertje af. De door ons geschonken chocolade of andere attenties werden steeds bewaard om door te geven aan haar nichtjes of neefjes.

Toen ik van Tonnie later vernam dat zuster Stefana stervende was, ben ik nog afscheid van haar gaan nemen. Zelfs de uitvaartmis heb ik bijgewoond. Zij stierf in 1981 op 84-jarige leeftijd. Zuster Stefana is in die tijd een soort moeder voor ons geweest.

Wij hebben onze 25-jarige bruiloft in 1990 gevierd in de kapel van Sint Anna. Ook hebben we onze 50-jarige bruiloft aangevangen met een dienst in de kapel van het 'nieuwe' Sint Anna.

Tot op de dag van vandaag hebben mijn vrouw en ik nog steeds goede contacten met de zusters van Sint Anna; door het coronavirus kunnen wij nu helaas niet op bezoek.

We hebben, vooral de laatste jaren, vele malen een afscheid van ons bekende zusters bijgewoond.

Door het misdienaar zijn heb ik liefde gekregen voor Gregoriaanse gezangen en kerkorgelmuziek. In de wintertijd geniet ik iedere zondagmorgen nog van Gregoriaanse muziek.

Als klein manneke van vier turven hoog, tijdens de oorlog op de kleuterschool, werd mij al geleerd hoe ik lapjes moest pluizen. Ik heb graag bij zuster Jeanette en zuster Leatitia (voor ons zuster Titia) in de klas gezeten.

Terugdenkend aan de schitterende jeugdherinneringen heb ik deze misdienaarmemoires met plezier aan het papier toevertrouwd: Sint Anna is een deel van mijn leven gebleven.

Ik dank de andere misdienaars die ik me herinner: Piet de Wild, Rien de Wolf, Rinus en Kees van Vlimmeren, Frans van de Smissen, Quirien Theunissen en enkele anderen, waarvan ik de namen niet meer zo goed herinner. Ik kijk terug op een schitterende en aangename ondeugende jeugdtijd. Ik dank ook alle zusters die mede vorm hebben geven aan de persoon die ik nu ben.

Adrie Buijs,
misdienaar, woonde op de Bosschendijk.

Flitsen uit mijn kostschoolleven

ANS BRENS | EEN TERUGBLIK | 1 juli 2020

Een overzicht van het Sint Annacomplex.

Rechts van de basiliek staat het gebouw van de kweekschool. Je ziet op de zolderverdieping een rij dakkapellen. Van voor naar achter gezien hoorde de vijfde bij mijn chambrette in 1954/1955. Er waren ook meisjes die geen raam hadden. Ik kon tenminste de lucht nog zien.

Bijna alle gebouwen van Sint Anna staan op deze foto. Later, toen mijn zus Els op de ulo zat, werd er aan de overkant van de St. Bernaertstraat een nieuw schoolgebouw voor ulo-leerlingen weggezet. Sint Anna had namelijk een paar jaar twee ulo's: een zelfstandige school en een school die was ontstaan uit de Voorbereiding Kweekschool. Zr. Mechtildis werd hoofd van de samengevoegde scholen.

Prospectus

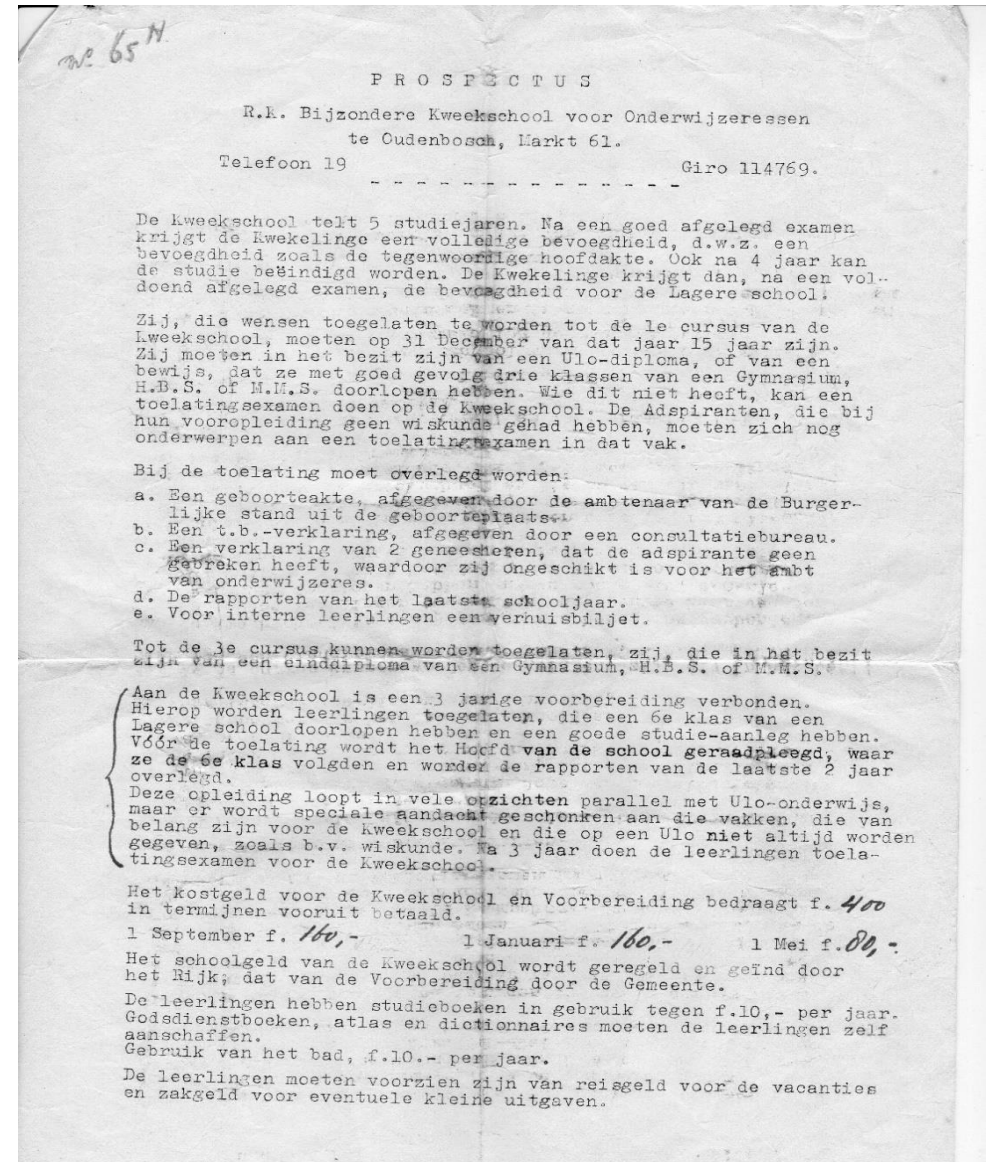
Vader kreeg toen hij mij inschreef deze prospectus mee.

Aan de achterkant daarvan staat onder andere dat ik op

6 september 1954 om vijf uur binnen moest zijn.

Dat ik 30 schriften van school zou krijgen en zelf moest zorgen voor snoep en kladpapier. Kleding en beddengoed, et cetera, moesten van tevoren worden opgestuurd.

Helaas heb ik geen gespecificeerde lijst meer, waarop staat wat je precies mee moest brengen.

1954 In uniform

Dolgelukkig waren wij toen onze families na een paar weken op bezoek mochten komen. Hier sta ik met Elsje voor de hoofdingang. Ik heb mijn uniform aan. Een donkerblauwe jurk met een witte kraag, witte manchetten en donkerbruine kousen. Afschuwelijk.

Gelukkig hoefden we dat pak alleen op zondag aan. Er hoorde ook nog een witte schort bij, die uit mocht als we naar de kapel gingen of - onder toezicht- in het dorp gingen wandelen.

1954: Eerste bezoekdag

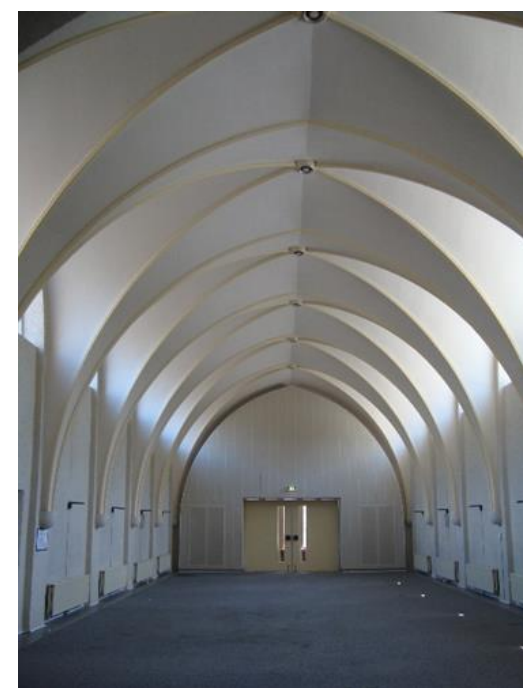
Ook Elsje en Tineke zijn in het onderwijs gegaan. Elsje, net als ik intern op Le Sacré Coeur en Tineke extern naar De Vossenberg.

Toen ik twaalf jaar was, had ik **mooie lange haren**. Moeder vlocht daar elke dag vlechten in en bond die met witte strikken vast. De zusters hadden haar verzekerd dat er geen probleem was als ik dat niet zelf kon, want oudere leerlingen verzorgden de lange haren van de jongere. Bij mij werd daarvoor een meisje van een jaar of zestien aangewezen. Die had daar niet veel zin in en maakte zich er zo snel mogelijk vanaf. Daar werd niet op gelet door de zuster van de slaapzaal. Ik liep dus voor schandaal.

Toen mijn vader en moeder voor de eerste keer op bezoek kwamen, schrok moeder zo erg van mijn slordige haren, dat ze die onmiddellijk opnieuw ging vlechten (zie de foto). Met de directrice sprak zij af dat ik zo gauw mogelijk **naar een Oudenbossche kapper** gestuurd zou worden om mijn haren, helaas, af te laten knippen. Jammer, maar het was in elk geval netter!

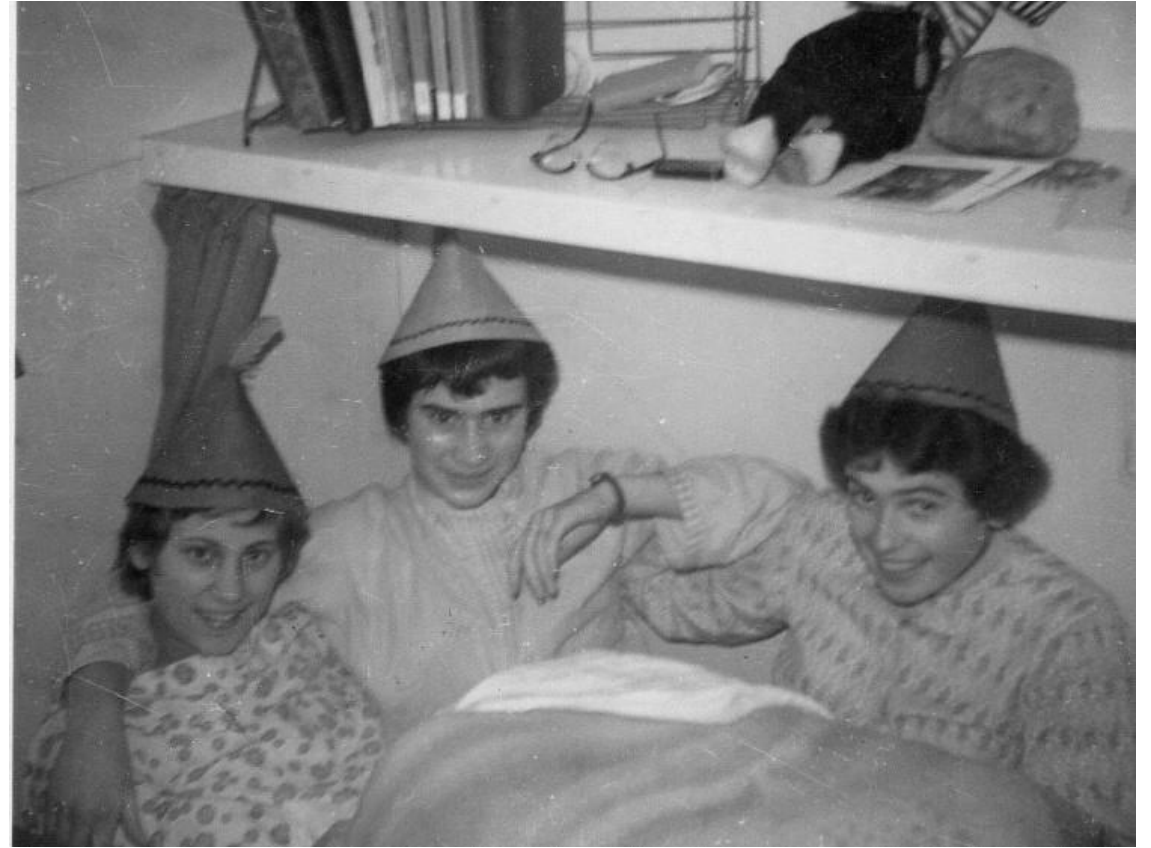

**Het kloostertuintje in verval.
De grote kapel als bibliotheek en grote vergaderzaal.**

Slapen

In zeven jaar tijd heb ik vijf verschillende slaappleatsen gehad. Op alle golden dezelfde regels: stilte, niet bij elkaar op de chambrettes komen, allemaal gelijk opstaan wanneer de bel gaat en het licht uit op een vast tijdstip. Op de eerste slaapzaal waren het afgetimmerde hokjes. Je kon ze aan het gangpad afsluiten met een gordijn. De houten wandjes waren ongeveer 1.90 m hoog. De lengte werd bepaald door het bed en het geheel had ongeveer twee keer de breedte van het bed. Ik bofte, want ik had een dakkapel met een raampje. Naast het hoofdeinde van mijn bed, onder het raam, stond een legkastje. Daarnaast was een plankje met daarop een stenen wasbak met water en een glaasje water. Die wasbak werd elke dag geleege door een werkzuster en een paar werkmeisjes uit het dorp. Onder het plankje met de wasbak stond een po, bedoeld om na het tandenpoetsen het spoelwater te tuffen. Ook die werd door de werkmeisjes schoongemaakt. In 1959 kregen we echte kamertjes met opklapbedden, vaste wastafeltjes, kasten, een tafeltje en een stoel! In de vierde klas van de kweekschool mocht je op je eigen kamertje studeren.

Ria V, Ans B, Jeanne N

Onder het mom van 'samen studeren' hebben we heel wat afgekletst. Ik was toen zeventien/achttien jaar.

Vriendinnen

Omdat je zo afgesloten was van alle sociale contacten die je thuis had, waren vriendinnen met wie je alles deelde erg belangrijk. Gelukkig had ik die altijd. Natuurlijk niet zeven jaar lang dezelfde. Er kwamen nieuwe meisjes bij en andere gingen van school af. Van de klas waarmee we in 1954 begonnen, studeerden er in 1961 elf af.

1955: Tonny C, Ans B en Ans D.

Op schoolreis naar de E55

Naast mij staat een lieve vriendin, Els, met wie ik af en toe nog contact heb. Ze woonde toen in Oirschot. Jammer genoeg ging zij aan het eind van het jaar van school af, omdat ze thuis nodig was. Zoiets overkwam meisjes in die tijd weleens vaker. We hebben elkaar echt gemist.

Els staat op de bovenste rij tweede van rechts naast mij. Els / Nelly woont in het oosten van Brabant. Ze heeft alleen in de eerste klas van de Voorbereiding op Sint Anna gezeten. Wij hebben elkaar daarna nog maar sporadisch gesproken. Maar àls we elkaar zien, valt de tijd weg. Waarom Els twee voornamen heeft? Zij heette thuis Nelly. Door een administratieve fout stond zij ingeschreven als Els. Op alle lijsten en roosters stond 'Els'. Wij noemden haar zo, omdat we niet beter wisten en zij was te verlegen om te protesteren. Nelly was al van school af toen ik voor het eerst hoorde dat haar naam niet Els, maar Nelly was.

Op de trappen van De Ridderzaal

1957: Met de hele klas tijdens een schoolreis naar Den Haag. Wij zaten toen in de derde klas van de Voorbereiding, die dat jaar ulo was geworden. We gingen onder leiding van de zusters Clodoalda en Blanche.

Zr Clodoalda kwam uit het Westland en leidde de schoolreis, die eindigde met een bezoek aan het strand van Scheveningen.

Beide Zusters waren leraressen van ons in meerdere vakken op de Voorbereiding.

Van links naar rechts en van vóór naar achter:
Cilie H, Mientje E, Ans B, Ad S, Jeanne Verg.,
Zr. Clodoalda, Carla v.L, Nelleke de W, Ciska F,
Zr. Blanche, Jo VI, Jeanne N, Tonny C, Joke G,
Lies H, Jo Verg.

Winter 1955

Op de ijsbaan in 1955. Het was een strenge winter. Na dagenlang zeuren mochten degenen die schaatsen bij zich hadden naar een ijsbaan in het dorp!

*Els en Ans Brens op de speelplaats
bij het trapje naar de zaal*

Winter 1958

In de winter van 1958 lag er veel sneeuw en wij zitten hier op sleetjes van de lagere schoolkinderen die op dat moment niet buiten waren.

Sneeuwpret is iets voor alle leeftijden. We zaten toen in de eerste klas van de kweekschool. Angelie en Ria waren erbij gekomen als 'instromers' van andere mulo's. Ook Hennie en Tonia, maar die staan niet op deze foto.

*Angelie, Tonny, Ria, Fabiënne, Mientje,
Ans en Jeanne*

Muziekles

Op de kweekschool was **blokfluitspelen** een verplicht onderdeel van het vak muziek. We kijken hier vrolijk, maar waren er niet dol op.

De helft van onze klas had gekozen voor een altblokfluit en de andere helft voor een sopraanfluit.

We kregen apart les van meneer Brugmans.

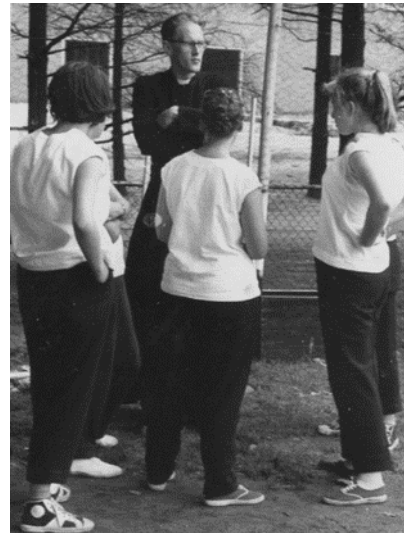
Ik kan me niet herinneren dat we ooit een gezamenlijk nummer ingestudeerd hebben. Ook niet een nummertje samen met pianospel, terwijl er toch meerdere meisjes piano speelden.

Tonny C, Joke Verg, Jeanne Verg, Cilie H, Mientje E, Ans B, Jeanne N

Sportkleding

De eerste jaren sportten wij in lange broeken. Lekker warm in de zomer! Later werden uniforme turnpakjes verplicht. We moesten die zelf maken tijdens de handwerkles. Een witte blouse met een korenblauwe ballonbroek en daarover heen een blauw plooirokje.

Deze jonge conector sportte graag met ons mee.

Biologieles in de praktijk

1960: Jeanne, Zr. Prudentia en ik bij het altijd keurig verzorgde **vijvertje** tussen het rectoraat en de grote kapel op een mooie zomerse dag vlak voor het begin van de grote vakantie.

De zuster vertelt iets over de waterplanten en de insecten. Wijst ze aan en noemt hun namen.

Ze nam onze hele klas ook weleens mee naar slootkanten om ons op allerlei plantjes te wijzen en leerde ons zo determineren. Als onderdeel van het mondeling eindexamen moest je dat kunnen.

Ik herinner me dat zij en de gecommitteerde een vaas vol bloemetjes op tafel hadden staan waar ze er een paar uithaalden. 'Hoe heet dit en wat kun je erover vertellen?'

Fysicalokaal

Halverwege mijn kweekschooljaren lieten de zusters een nieuw fysicalokaal inrichten, waarin ook biologie werd gegeven. Let op de mooie grote tafels met daarop kranen met wasbakjes. Die werden zelden gebruikt. De nieuwe microscopen kwamen wel uit de kast. Op de foto zie je hoe Zuster Prudentia controleert of ik een insect goed ontleed. Haartjes op de pootjes?

Bij dit lokaal speelt **het verhaal over de kikker** zich af. We hadden totaal geen zin in de volgende les en uit balorigheid ving iemand na de gymles in het vijvertje bij het sportveld een kikker met het plan die in de klas los te laten ... Dat hebben we ook gedaan, maar die kikker kroop ergens onder en liet zich niet meer zien. De hele les zaten wij in spanning te wachten op de hilariteit die zou ontstaan als dat beestje zich plotseling liet zien of horen. Er gebeurde niets. Na de les hebben wij lang gezocht naar het diertje om het terug te brengen naar de vijver,

maar we konden het nergens vinden. Een half jaar later stond er op de lessenaar van de lerares een uitgedroogde kikker, niet vies en in een echte kikkerhouding. De lerares vroeg wie het beestje uit een kast met opgezette dieren mee had genomen naar haar praktijkschool en niet op zijn plaats teruggezet had ... Onze flauwe streek is nooit uitgekomen.

Tekenles in het handenarbeidlokaal

1959:

Op de voorgrond Fabiënne van de B., Ans B. en Ciska F. Op de achtergrond zie je de vakjes waarin wij onze werkstukken weg konden zetten tot een volgende les. Ieder had zijn eigen vak.

Klasseavond

1960: Na lang aandringen mochten we (na de studie) **een klasseavond** organiseren. Veel klasgenoten hadden toen 'verkering' en pleitten ervoor dat we introducés mochten uitnodigen. Die vlieger ging niet op. Een klasseavond organiseren met de externen erbij werd toegestaan, maar jongens erbij niet. Wel, wat heel bijzonder was: **er mocht gerookt worden!!** Dat kwam zelden voor. Op kostschool gebeurde alles onder toezicht. Op de foto Zr. Prudentia en Zr. Serafine. Fabiënne speelt op haar gitaar en Zr. Serafine danst met Wil B.

Alverno

1959: In de zomer gingen we graag **naar Alverno**, de verzamelnaam voor de tuinen van de zusters. Ook daar mocht je alleen groepsgewijs naar toe, onder toezicht van een surveillant en tijdens de recreatie-uren. In het bos kon je gezellig vrij wandelen en gebruik maken van speeltoestellen. Op de schommel Mientje en ik.

Tekenles

Zomer 1959: Onze klas tijdens een tekenles in Alverno. Onze lerares Zr. Concepta had een nieuwe hobby: fotograferen. Zij maakte toen veel leuke foto's, waaronder deze. Iedereen staat erop. Dit is ook de groep die twee jaar later samen zal afstuderen. Er is er nog eentje afgefallen (Tonia) en eentje bijgekomen (Wil, sept. '59) Zeventien eindexamenkandidaten waarvan er elf gelijk met mij in 1954 begonnen waren in een brugklas van tussen de 25 en 30 leerlingen, waaraan in de loop der jaren meerdere zij-instromers zijn toegevoegd.

Zomer 1959: Ans Brens. Teken naar de natuur.

Frans N., Tonny C. Fabiënne., Jopie G. en daarvoor: Mientje E, en Ans B.

Op de speelplaats

Juni 1955.

Er was een trapje van twee treden tussen het plein van de kweekschool en van de mulo. Links zie je dat er een muurtje was tussen die pleinen. Er was ook een poort waar wij hier tegenaan hangen. Die poort bleef altijd open. Ik heb het altijd merkwaardig gevonden dat het plein van de mulo horizontaal lag en dat van de kweekschool afhelde: links van deze groep meisjes was het terrein lager dan rechts. Op de achtergrond zie je de pianokamertjes en de deur ernaartoe. Bij de bouw van de kweekschool was daar rekening mee gehouden. Als je nu naar de bestrating kijkt tussen de basiliek en de kapel, kun je nog goed zien dat er hoogteverschil is.

Van links naar rechts Jan P., Ans B., Rudy W., Joop B., Eddy van H.

Esmoreit

Zomer 1960. Ik deed mee aan de opvoering van het abelspel van **Esmoreit** op de jongensweekschool St. Jean Baptiste de la Salle aan de overkant van de Markt op verzoek van **Broeder Silvinus** die een vrouwelijke speler nodig had voor de rol van Damiët.

Het was heel wat dat ik toestemming kreeg om tijdens de studie-uren naar de repetities te gaan. De opvoering was vlak voor de proefwerkweek en ook mijn vader vond het maar niks dat ik zoveel tijd besteedde aan mijn rol in een toneelstuk. Hij vond het dom van de broeders om zo'n uitvoering eind juni te plannen en niet bijvoorbeeld in de herfst.

Op de jongensweekschool werd daar blijkbaar anders tegenaan gekeken. Ook over geld werd niet moeilijk gedaan. Broeder Silvinus huurde alle kleding bij een toneelmuseum. Hiernaast een foto van de spelers van Esmoreit, genomen bij de vijver in de tuin van de Broeders, nu Arboretum Oudenbosch.

Twee jaar later, toen ik zelf op de jongensweekschool zat, heb ik onder zijn leiding de rol van Miranda gespeeld in **De Storm van Shakespeare**.

De Lourdesgrot

Wanneer het mooi weer was, wandelden we in de meimaand 's avonds na de studie weleens groepsgewijs naar de Lourdesgrot in de tuin van de zusters. Die stond op Alverno, helemaal aan het eind vlakbij de spoorweg naar Rotterdam. Daar baden we een paar weesgegrootjes.

Het was een heel eind lopen. Eerst diagonaal over het muloplein. Dan door een gang die de muloschool afscheidde van de huishoudschool. Achterin die gang rechtsaf een trap op naar het viaductje over de St. Bernaertstraat, trap weer af, langs de lokalen van de kleuteropleiding naar buiten. Dan almaar rechtdoor: langs het sportveld, het bos(-je) en de boomgaarden. Links van de boomgaarden lag een begraafplaats van de zusters. Die is er nu nog. Op de grond van de tuinen is later de nieuwbouw gezet voor de zusters van de steeds kleiner wordende congregatie. Een stijlvolle kapel maakt daar deel van uit.

Servetring met merkteken 65N

Tot de kostschooluitrusting hoorden ook een eigen gemerkte servetring. Zo kon de zuster van de refter zien bij welk bij welk bord ze het servet moest leggen. Die werden elke dag gebruikt. Ik kreeg van moeder deze hele mooie, echt zilveren, mee. Op bovenstaande foto kun je zien dat er de lichtprocessie van Lourdes op afgebeeld staat. Mijn oma had hem meegebracht. Zij ging daar elk jaar op bedevaart naar toe.

Moeder had mijn servetring aan de binnenkant gemerkt. Een keukenzuster heeft er tot moeders en mijn verdriet op de rand van de buitenkant met een scherp voorwerp mijn kostschoolnummer in gekrast (65N).

Dagindeling

- 7.00 uur:** Wakker worden en opstaan bij het harde geluid van een koperen bel. Soms kijkt de zuster door een spleetje van je gordijn om te zien of je niet stiekem een paar minuutjes langer blijft liggen. Dan wassen, aankleden en bed afhalen.
- 7.30 uur:** In stilte naar de H. Mis in de kleine kapel. Die was alleen voor de afdeling voorbereiding en kweekschool.
- 7.45 uur:** Naar de slaapzaal om je bed op te dekken. En naar de refter voor het ontbijt.
- Voormiddag:** Lessen met een korte pauze na de eerste twee.
- 12.15 uur:** Warme maaltijd. Onder toezicht.
- 13.00 uur:** Vrije tijd onder surveillance, meestal buiten op het plein. Als je wilde had je nu ook tien minuutjes tijd om iets, een zakdoek of zo, op je chambrette te gaan halen. Ook hier werd gesurveilleerd. Omdat ik pianoles had, moest ik meerdere keren per week van 13.00 tot 13.25 uur naar de pianokamertjes om daar te oefenen. Dat ging dus van je vrije tijd af.
- Namiddag :** Drie lesuren.

16.00 uur:	Kopje thee en een paar boterhammen in de refter. Weer met surveillance.
16.30 - 18.30 uur:	Naar het lokaal waar je in stilte onder toezicht ging studeren. Op de voorbereiding in je eigen klas en op de kweekschool op de grote studiezaal waar alle internen een vaste plaats hadden.
18.30 uur:	Avondmaaltijd. Na het eten in stilte naar de kapel voor het rozenhoedje. In oktober en mei werd dit vervangen door het Lof met uiteraard daarin een rozenhoedje. (Dit kerkbezoek zou ook wel vlak voor het avondeten geweest kunnen zijn.)
19.30 – 20.30 uur:	Iedereen weer naar zijn eigen studiezaal.
20.30 - 21.30 uur:	Vrije tijd in de recreatiezaal (onder toezicht). Op de voorbereiding vonden wij het een tijd lang leuk om te bikkelen. Een spel dat toen al zó ouderwets was, dat niemand het van thuis uit kende.
21.30 uur:	Kwekelingen in stilte naar de slaapzaal, opfrissen, tandenpoetsen en naar bed. De voorbereiding werd een half uur eerder naar bed gestuurd.
22.00 uur:	Licht uit.

Leraren en leraressen 1954-1961

Zr. Hortensia.

Directrice van voorbereiding (mulo) en kweekschool. Lerares wis- en natuurkunde. Later ook voor verkeer en didactiek van rekenen. Zij was een uitstekende lerares. Voor haar had iedereen ontzag, van docenten tot jonge en oudere leerlingen. Haar woord was wet.

Conrector, later rector, P. Verheijden

Voorganger in de kerkdiensten. Hij was tevens onze godsdienstleraar. Deze rector werd door de zusters op handen gedragen en ons werd voorgehouden dat hij heel geleerd was. Hij werkte mee aan de uitgave van De Nieuwe Catechismus.

Zr. Blanche.

Lerares van de mulo / voorbereiding. Gaf Nederlands, Frans, Engels, bijbelse geschiedenis op de Voorbereiding.

Zr. Clodoalda.

Lerares van de mulo / Voorbereiding. Gaf rekenen. aardrijkskunde, menskunde, biologie, muziek en geschiedenis.

Zr. Prudentia.

Lerares biologie, Duits, en Frans. Ze nam de lessen aardrijkskunde over van Zr. Humiliana.

Zr. Humiliana.

Lerares muziek en aardrijkskunde. Gaf hoofdzakelijk les in de vragende vorm. Onder muziek vielen ook Gregoriaans, zingen en dirigeren. Helaas overleed zij na twee jaar.

Dhr. Brugmans.

Jonge leraar. Nam de muzieklessen van Zr. Humiliana over. Hij gaf ook blokfluitles.

Zr. Concepta. Lerares tekenen, handenarbeid en schrijven.

Kunstzinnig: voerde opdrachten uit onder meer in klei en glas, voor kloosters en kapellen.

Nadat ik van de kweekschool af was, heb ik nog jaren bij haar op het atelier gewerkt.

Begin jaren '70 verliet ze Oudenbosch om naar een strengere orde te gaan in Veldhoven. Ze vertelde ons dat ze moeite had met de versoepeling van de regels voor de zusters. 'Daar heb ik niet voor gekozen,' zei ze.

Zr. Serafine. Lerares geschiedenis, opvoedkunde en didactiek. Zij begeleidde ook de hospitanten.

Dra. Zr. Agnes. Lerares Nederlands, spreken en Engels. Zij studeerde in haar vrije tijd Nederlands aan de Universiteit van Nijmegen. Ongeveer in 1960 moest ze haar laatste tentamen doen. Zij was zo gespannen, dat ze haar docent liet weten er liever van af te zien. Prof. A. A. Weijnen was het daar niet mee eens en haalde haar op de afstudeerdag met zijn auto op in Oudenbosch. Zr. Agnes slaagde met vlag en wimpel!

Dhr. Manders.

Gymnastiek kregen we vanaf de tweede klas voorbereiding van Meneer Manders uit Breda. Hij gaf aan meerdere kweekscholen les. Hij deed dat goed. We gingen er graag naar toe. In het eerste jaar gaf hij het advies om aantekeningen te maken van al zijn lessen, zodat je altijd terug kon vallen op voldoende en afwisselende oefenstof. Het schrift heb ik veel gebruikt en ik heb het nu nog.

Zr. Cornelia, lerares handwerken. Zeven jaar lang kregen we drie uur per week handwerkles als voorbereiding op het halen van een acte om zelf handwerkles te mogen geven. Je kreeg er ook huiswerk van. Dat moest je maken tijdens de spaarzame recreatie-uren. Tot mijn schrik kregen wij in de eerste klas van de kweek de opdracht om binnen drie weken een maaslap te breien. Ieder kreeg een flinke knot ongebleekte katoen en een paar dunne ijzeren breinaaldjes. Je moest een lap breien van 30x50cm. Er waren meisjes die dat konden, mij leek het een onmogelijke opgave ... Mijn vriendin Cilie, een extern, kwam de volgende dag - in haar vuistje lachend - op school met een prachtige maaslap. Fluisterend vertelde Cilie mij, dat haar oma die maaslap op één avond voor haar had gebreid en dat ze – in ruil voor een Mars - wel wilde vragen of haar oma dat voor mij óók wilde doen. Om een Mars te kopen moest je stiekem naar een winkeltje in het dorp. Werd je gesnapt, dan stond daar een flinke straf op, bijvoorbeeld een uur later naar huis. Ik had er de spanning graag voor over. En het lukte. Ik werd niet betrapt. Ik ben Cilie en haar oma nog dankbaar!

Meerdere surveillanten pasten op ons in allerlei situaties buiten de les en op de studiezalen. Er was altijd toezicht. Ik noem **Zr. Theodarda** van de slaapzaal, **Zr. Sophia**, de altijd breiende en heel vaak boze oppas, van de recreatiezaal en van de studie, **Zr. Lutgardis** hield toezicht op het plein en op meerdere andere plaatsen en **Zr. Petra**, klein en mollig, altijd opgewekt, altijd vriendelijk en glimlachend. Zij kreeg terecht de bijnaam Soeur Sourire!

En al deze mensen deden hun best om ons om te vormen tot goed onderlegde en deugdzame onderwijzeressen. Op de mulo was daarbij het maandrapport een ondersteunend middel.

De surveillanten hadden inspraak bij het opmaken ervan.

st. anna - oudenbosch

maandrapport

voor	<u>Ans Bruins</u>	Maand	<u>November</u>
Gedrag in de klas	<u>7</u>		
Gedrag buiten de klas	<u>4</u>		
Wellevendheid	<u>6</u>		
Orde	<u>6</u>		
Vlijt	<u>8</u>		

monst.

Sportdag op het Withof

Manders gaf ook les aan de kweekschool van Het Withof in Etten-Leur. Hij organiseerde daar in 1959 een sportdag. We werden er hartelijk ontvangen, zowel door de zusters als door de leerlingen, met wie we al snel contact maakten.

Zr. Serafine schreef voor deze gelegenheid een sportlied dat we in moesten studeren. Zij had zich geïnspireerd op het lied *Amsterdam* van Alex de Haas, gezongen door Frans van Schaik. Wat mij betreft was dat lied niet nodig geweest. Ik vond het een stomme tekst en aan zingen had en heb ik een broertje dood. Voor de ingang van het hoofdgebouw van Het Withof ligt een tuin en het was de bedoeling dat wij in een lange stoet van de bus naar de voordeur zouden optrekken. Voorop liep een meisje met een vaandel. Daarna kwamen wij, al zingend (zie volgend blad).

Ik heb een beetje meesmuilend gedaan. En ik was niet de enige. Gelukkig verwaaide het geluid in de wind en ik heb het liedje daarna nooit meer gehoord. Na afloop mochten we gaan douchen. Dat ging anders dan op Sint Anna. Wij waren gewend aan normale douchecabines met eigen kranen. Hier was er maar één kraan die door een surveillant aan en uit werd gezet. Met een beetje pech stond je nog niet helemaal in je blootje als de douche begon te spuiten en waren je kleren nat of werd de watertoevoer afgesloten terwijl je haren nog vol shampoo zaten. Alles bij elkaar was het een leuke dag!

*‘Waar de basiliek in al haar glorie
Trouw de wacht houdt over onze kweek
Daar is gymnastiek in hoge ere
Het zijn de leukste dagen van de week
Waar je in het springen kampioen bent
Of in het werpen met de grote bal
Dat, ja dat, is de mooiste stad
Waar je ooit nog komen zal:
Oudenbosch, tussen de muren van Sint Anna
Willen wij één zijn met elkaar, voor het goede altijd klaar.’*

Mijn verhaal over mijn verblijf in Sint Anna

JEANNE VAN DER SCHOOT

Tilburg, mei 2020.

Beste Lezer,

Op verzoek van de Bibliotheek Oudenbosch i.v.m. **Open Monumentendag:** mijn verhaal van mijn verblijf in Pensionaat Sint Anna, Oudenbosch, de mulo. Mijn naam is Jeanne van der Schoot, getrouwd met Jan de Bont. 13 november 1926 (93); ik woon in Tilburg.

Mijn verhaal deel ik in tweeën:

A: Het LEERMONUMENT,

B: Het OPVOEDKUNDIG MONUMENT.

Het was oorlog, 1944, toen ik arriveerde op pensionaat Sint Anna voor de mulo.

MIJN VOORGESCHIEDENIS

Ik zat in de eerste klas van de mulo in Tilburg en had helemaal geen interesse om te studeren. Er waren leukere zaken: Ik had vriendjes, zelfs een vriend: Theo. In mijn pubertijd was dat voor mijn ouders ondenkbaar, gaf grote bezorgdheid en op school werd daar streng op toegezien. Sterker nog, ik werd van school verwijderd, omdat ik een briefje naar Theo had geschreven. (Ondenkbaar in deze tijd!)

Mijn vader nam een wijs besluit (Zeg ik nu!) en vertelde mij dat het pensionaat een goede leerschool zou zijn en het zeker niet als straf moest worden gezien, maar een stimulans om eindelijk te studeren. Zusje Ria zou ook meegaan.

A: HET LEERMONUMENT:

En zo startte ik op de mulo onder leiding van Soeur Josine, hoofd van de mulo en Soeur Eugenia van het Pensionaat.

Als ik nu op deze jaren terugkijk: een wijs besluit van mijn ouders: streng, heel veel heimwee, mijn vrijheid kwijt, zelfs correspondentiecontrole, **MAAR: UITSTEKEND ONDERWIJS.**

Om het studeren te stimuleren werden er elke maand prestatiekaarten uitgedeeld:

Gouden Kaart: Uitmuntend;

Groene kaart: Goed;

Rode kaart: Slecht.

En wat had ik **altijd**: de rode kaart, **de slechtste van de klas.**

Na de lessen was het studeren in de studiezaal.

Men zei dat ik capaciteiten genoeg had, maar er gebeurde zoveel voor mij: heimwee, de oorlog, mijn vader in het Oranjehotel, bombardement op Rotterdam, twee leerlingen gedood, geen vervoer naar huis een keer in de drie maanden.

Maar, ik ging wel elk jaar over (even je best doen!).

Toen kwam het examenjaar, eerst schriftelijk. Ja, ik redde het.

Het mondelinge examen, twee dagen, zou op een vaste datum plaatsvinden in Roosendaal.

Maar veertien dagen eerder komt Soeur Josine vertellen dat er twee plaatsen waren vrijgekomen die onze mulo mocht invullen. En wie waren de gelukkigen? Clara Swanenburg, de eerste van de klas, en, jawel, ik, de slechtste.

Het is de tweede examendag, 16.00 uur, in afwachting ... Enkele examenkandidaten worden naar binnen geroepen. Het onbegrijpelijke gebeurde: Clara was gezakt en: **IK WAS GESLAAGD.**

Paniek bij onze begeleidsters Soeur Josine en Soeur Eugenia; ze liepen naar binnen al roepend: 'Dat kan niet, een misverstand!' Maar, een hoera voor mij.

B. HET OPVOEDKUNDIG (LEER) MONUMENT.

Regels waren er: In de pauze altijd met drieën over de cour lopen.

Erg katholiek natuurlijk: elke morgen naar de mis, verder naar het lof, de Mariacongregatie (ik was zelfs bestuurslid). Elke veertien dagen te biecht (een soeur noteerde de biechtelingen).

De slaapzaal bestond uit chambrettes, dat zijn kleine, eenpersoonsskamertjes met het bovenste deel van de deur open.

Voor de lichten uitgingen kwam de soeur nog even kijken en hoorde je: 'Armen boven dek!'

Het eten was goed en voldoende voor de oorlogsjaren. Soms was er een tekort, maar dan werd het aangevuld met eten van de kloosterzusters en eerlijk gezegd ... dat was lekkerder (roomboter).

Over geen enkele soeur had ik te klagen, maar Soeur Eugenia was mijn favoriete soeur.

Zij heeft mij door mijn pensionaattijd geholpen.

diploma **A** m.u.l.o.

★

diploma van het examen m.u.l.o., afgenomen door de
 stichting „het roomsch katholiek m.u.l.o.-examen“
 (geestliche bij akte van 15 maart 1942) in tegenwoordigheid
 van een onafhankelijk gecommiteerde

afgegeven aan

Schoot van der
Jeanne. Marie. Aline.
 geboren 13 November 1926 te *Tilburg.*
 na afgelegd examen op 16 en 17 mei en op 24 Juli 1944

voor de stichting „het R.K. m.u.l.o.-examen“

DR. J. P. M. VAN GEL, voorzitter I. BOE, secretaris

de examen-commissie te *Breda.*

A. van voorzitter *Christophe* secretaris

de onafhankelijk gecommiteerde *J. B. Keijsers*

de kandidaat is geslaagd in

godsdienst	kerkgeschiedenis	kerkrecht	geestelijke geschiedenis
nat. taal	handelswetenschappen	handelswetenschappen	kerkrechtelijke geschiedenis
frans. taal	handelswetenschappen	handelswetenschappen	kerkrechtelijke geschiedenis
duits. taal	handelswetenschappen	handelswetenschappen	kerkrechtelijke geschiedenis

• 100

SAMENVATTEND:

*Ik denk nog vaak, met GOED gevoel, aan mijn pensionaattijd terug:
 Een zeer goed besluit van mijn vader, want het mulodiploma is gehaald.*

10-2-'63.

Lieve papa en mama.

Hallo! Hoe gaat het in
Roosendaal? Met mij is het goed. We hebben nu -
als het geen weekend is - zaterdag van 3u-4u en van 5-6
studie. Van 6.30-7.30 vrij. Gisteren mochten we voor
het eerst naar Ivanhoe kijken. Het was heel mooi.
Het ging ook over een mgn. "Lady Constance". Daarna
kwam schaatsen in Boedapest. Sjoukje Dijkstra was
er ook. We hebben gisteren zoutloos brood gehad.
De bakker was vergeten er zout in te doen. Maar
het was niet zo erg hoor! Ik ben al weer aan het
6de stuk van mijn dars. José schrijft van het 5de
maar die heeft Vrijdag geschreven en inmiddels
ben ik alweer aan het 6e. We hebben op het koor
mogen zingen vanmorgen.
Verder gaat alles goed. We gaan liever kijken met
carnaval. Krijg ik een kiel mama? Nu ga ik
eindigen. Veel groeten
van

Co J. St. J. J. C.

PENSIONAAT "ST ANNA"

Oudenbosch

Klaslocaal

Lieve Mama en Papa.

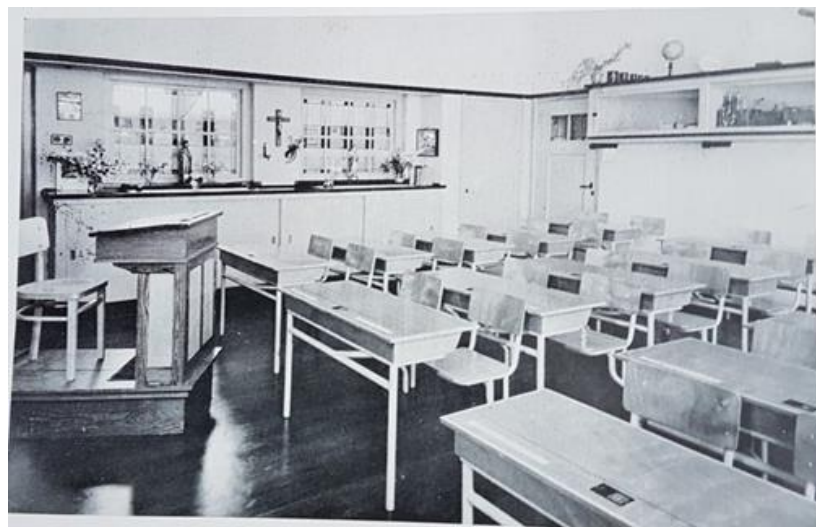
Hier een berichtje uit Ouden-
bosch. Met mij gaat alles
goed. Met U ook? Hartelijk
bedankt voor de pret-
tigge vakantie. Ik heb
lekker geslapen. Er zitten
40 kinderen in de klas.
16 in de 5de en 24 in de 4de.
Veel groeten van Constance

Kam. J. Kerremans.

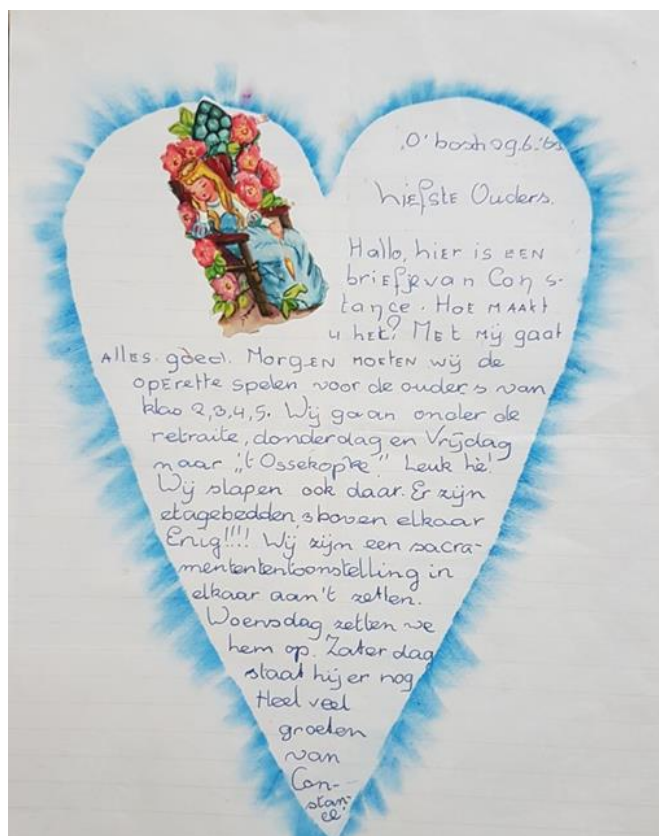
Vughtstraat 12.

Roosendaal.

Herinneringen aan pensionaat Sint Anna

CONSTANCE KERREMANS

Ik heb op het pensionaat gezeten van augustus 1960 tot juli 1963, de laatste drie klassen van de lagere school (nu groep zes, zeven en acht). Er was vooraf een kijkmiddag georganiseerd en ik herinner me nu nog de lange tafels in de refter met op ieder bord een dik stuk peperkoek. Ik was verkocht! (Dat dit een 'marketingtruc' was, daar kwam ik later achter, het was zeker geen dagelijkse kost).

Er waren in die tijd meer kinderen uit grote gezinnen die een aantal jaren 'naar kostschool' gingen, ook waren er meerdere schipperskinderen.

Er waren kinderen die veel heimwee hadden en het een verschrikkelijke tijd vonden, maar ik heb overwegend goede herinneringen aan mijn jaren daar. Ik had er veel vriendinnen en die waren altijd beschikbaar. De lessen vond ik leuker dan op mijn oude parochieschool. Er was ook meer afwisseling, bijvoorbeeld een speciale zuster voor muziek, voor handwerken, et cetera.

Ik herinner me zuster Laurentine, veelal energiek en opgewekt, zuster Anna rustig en lief, zuster Henriëtte, die leuke muzieklessen gaf, zuster H  lene, iets serieuzer en strenger. Bij binnenkomst van een zuster gingen wij naast de bank staan en zeiden in koor ‘Goedemorgen zuster Laurentine.’ Na afloop hetzelfde ritueel; ‘Dank u wel zuster Anna.’ Natuurlijk waren er ook minder aardige zusters, maar daar had ik minder mee te maken.

Voor kinderen (en ouders) van nu is het moeilijk uit te leggen dat je met negen jaar intern was, dat er een strak regime was   n dat dat snel wende. Ik zal iets vertellen over de dagelijkse gang van zaken.

We sliepen op slaapzalen, waar met schotten ‘couchettes’ gemaakt waren: kleine hokjes met een gordijn waar je bed stond, een klerenkast en een wastafel. Op die tafel een stenen waskom met koud water, waarmee je je moest wassen. In een veel te heet bad gingen we eens in de week; vanaf groep zeven mocht je zelf douchen, dat was fijner.

De ene dag mocht je je bed dicht slaan, de andere dag moest je het helemaal afhalen en weer opdekken: de zusters controleerden via het gordijn. Daarna gingen we naar de kapel voor de ochtendmis. In het begin iedere dag, later werd het dinsdag en donderdag ‘vrijwillig’. Laat er nu op donderdag een leuke misdienaar zijn (ja die interesse kwam in groep acht wel opzetten). Dus dan ging je toch maar, het werd ook wel op prijs gesteld dat je minstens één van de vrijwillige dagen toch ging.

Daarna het ontbijt in de refter, een grote eetzaal met een zuster op een platform vooraan, die een kort gebed uitsprak. We hadden vaste plaatsen en moesten bij het begin en einde stil zijn, in het middengedeelte mochten we praten. Er werd gelet op goede tafelmanieren! Ik herinner me een magere zes op mijn maandelijkse ‘gedragskaart’, toen ik een klein tomaatje in één keer in mijn mond stak. Het eten was voldoende en meestal wel in orde, zolang het – in mijn geval - maar geen krotten of zure zult was. In de aardbeientijd iedere dag aardbeien uit eigen tuin bij het brood. Heerlijk.

Incidenteel, bij een groot kloosterfeest bijvoorbeeld, kregen we friet (dat moet achteraf een gigantische inspanning geweest zijn om te maken voor zoveel kinderen).

In de hoogste klas 'mochten' we helpen afruimen. Dat vonden we een eer. Iedere extra beweging was meegenomen! Als je jarig was, werd je bord versierd met allemaal kaartjes van je klasgenoten en/of vriendinnen.

Na het ontbijt naar de klas, vaak een combinatieklas, voor de lessen, met tussendoor de speelpauzes op het plein. In de pauzes werden alle, nu vergeten, spelletjes gedaan op zijn tijd: tollen, knikkeren, touwtjespringen, elastieken, et cetera. Naast de gebruikelijke lessen voor rekenen, taal, et cetera, was er veel tijd voor godsdienstonderwijs, drie verschillende vakken maar liefst (zie bijlage 1, zo'n mooi rapport heb ik nooit meer gehad!).

Daarnaast herinner ik me veel uren 'nuttige handwerken', ik denk drie keer per week, waarvan er één besteed werd aan handwerken voor de missie. Ik zie nog een kelkkleedje voor me van fijne witte katoen, waarin we een sierrandje moesten maken, vier draadjes naar rechts, dan twee naar beneden, een vreselijk priegelwerkje. Gymlessen staan op het rapport, maar daar herinner ik me heel weinig van ... wel dat we af en toe in de 'bostuin' mochten spelen.

In de middag kregen we nog een beker warme melk en dan was het rennen om niet de beker met de meeste vellen te krijgen (arme, langzame klasgenoot, die dagelijks de laatste was). Ook gingen we iedere middag naar de kapel om een 'rozenhoedje' te bidden, voor wie dat begrip nog kent. Dan kon de schort, die we zeker de eerste jaren dagelijks moesten dragen, even af. We leerden ook noten lezen om veel liederen te leren, zelfs het Gregoriaanse notenstelsel; als ik nu in een kerk de oude gezangen hoor, gaat er een luikje open en kan ik ze nog meezingen.

Na een korte speeltijd gingen we weer terug de klas in om huiswerk te maken, voor die leeftijd best lang! Ik herinner me van 16.00 - 18.00 uur in groep zeven, in het hoogste jaar kwam daar nog een half uur bij na het avondeten. Ook daar kreeg je een punt voor, dus even wegdromen was er niet bij. Er was ook de mogelijkheid om pianoles te krijgen van zuster Tiburtia, die bij haar leshok een aantal oefenhokjes had, waar je een paar keer per week moest/mocht spelen.

Na het avondeten nog een half uur spelen in de 'ric' (de recreatieruimte), waar je spelletjes kon doen met elkaar of een boek lezen. Iedereen had een eigen kastje met eigen speelgoed.

Daarna in optocht naar de slaapzaal. Na een afgesproken tijd ging het licht uit. Praten met elkaar was ten strengste verboden, dat deed je niet of nauwelijks. Op het bed gaan staan en 'overkijken' heb ik helemaal nooit gedurfd. Iets overgooien een enkele keer...

Speciaal goede herinneringen heb ik aan de strenge winter van 1962-1963. De zusters hadden toen het speelplein onder water gezet, ze deden daar veel moeite voor, het werd regelmatig bijgewerkt. We mochten ieder vrij moment schaatsen. Daar heb ik het geleerd. Ik had met Sinterklaas nieuwe 'echte' ijzers gekregen en daar werden een paar oude schaatslaarsjes van mijn tante opgeschroefd, twee maten kleiner dan de ijzers (nieuwe schaatslaarzen kreeg ik pas het jaar daarna 😊). Het was geen groot plein, dus vooral rondjes draaien konden we goed.

Een andere herinnering was 'de musical'. Ik herinner me de opvoering van *De witte wolf*, kinderoperette (zie bijlage 2). Er werd heel hard voor geoefend, ik weet het lied dat ik als koning moest zingen nú nog uit mijn hoofd. Het werd in mijn herinnering twee of drie keer opgevoerd in een grote zaal: voor de ouders, de andere leerlingen en de kloosterzusters. Een hele spannende belevenis.

PENSIONAAT ST. ANNA
TE
OUDENBOSCH

LAGERE SCHOOL

Constance Kerremans.
4^e klas.

DERDE RAPPORT

Gedrag i/d klas	<i>7 1/2</i>	Tafelmanieren	<i>7 1/2</i>
Gedrag b/d klas	<i>7</i>	Orde	<i>7 1/2</i>
Beleefdheid	<i>7</i>	Vlijt	<i>8</i>
Godsdienst	<i>10</i>	Aardrijkskunde	<i>10</i>
Bijbelse Gesch.	<i>9</i>	Natuurkennis	<i>8 1/2</i>
Liturgie	<i>9 1/2</i>	Zingen	<i>8 1/2</i>
Lezen	<i>8</i>	Tekenen	<i>6</i>
Schrijven	<i>7</i>	Gymnastiek	<i>8</i>
Rekenen	<i>7 1/2</i>	Handwerken	<i>8 1/2</i>
Ned. Taal	<i>8 1/2</i>	Muziek	
Vaderl. Gesch.	<i>10</i>	Frans	

OPMERKINGEN *Constance gaat*

met lof over!

De vacantie eindigt: *4 sept. '61* *104.*

H. M. H. H. H.
HOOFD

OUDERS OF VOOGD

st. anna - oudenbosch

maandrapport

voor *C. Kerremans* Maand *nov. '60*
Gedrag in de klas *8*
Gedrag buiten de klas *8*
Wellevendheid *8*
Tafelmanieren *8*
Orde *8*
Vlijt *8*

st. anna - oudenbosch

maandrapport

voor *C. Kerremans* Maand *okt. '61*
Gedrag in de klas *7*
Gedrag buiten de klas *7*
Wellevendheid *7*
Tafelmanieren *8*
Orde *7*
Vlijt *8*

Tijdens mijn verblijf werd ook de televisie geïntroduceerd. Dat betekende dat we soms op woensdagmiddag met alle kinderen in één zaal naar een zwart scherm mochten kijken, bijvoorbeeld naar *Ivanhoe*. Dat vonden we toen al heel wat.

In de zomer moesten we ook af en toe helpen met het plukken van bessen, in de kloostermoestuin. Rode bessen als je geluk had, witte of zwarte als je betrappt was ...

Minder leuke kanten waren er natuurlijk ook. Er werd wel heel veel nadruk gelegd op 'goed' gedrag; iedere maand kreeg je een gedragskaart, die goud, groen of zwart van kleur kon zijn. (zwart was met een onvoldoende erop, zie bijlage 3). Met kinderen die een 'zwarte kaart' gekregen hadden, kon je beter niet omgaan. Later vraag je je dan af hoe dat voor die kinderen geweest moet zijn. Daarboven hing nog de religieuze dreiging van schuld en boete als je iets verkeerd gedaan had, het dagelijkse leven was doordrongen van (een mogelijk boze) God. We moesten een of twee keer per week biechten en je moest dan weer wel iets bedenken om te vertellen. Natuurlijk alleen dagelijkse zonden 😊.

Ook was het moeilijk om te vertellen als je echt ergens meezat. Dat was in die tijd thuis al niet zo gebruikelijk, maar zeker tegen de zusters deed ik dat niet zo gemakkelijk. Je besprak het wel met je hartsvriendinnen en soms gaven die je een zetje, bijvoorbeeld toen ik op heel jonge leeftijd, en dus onvoorbereid, voor het eerst ongesteld werd. Ik mocht toen bij grote uitzondering met mijn moeder bellen en kreeg van de zusters gebreide katoenen maandverbandjes, recycling avant la lettre!

Eens in de veertien dagen (later eens per week) mocht je naar huis van zaterdagmiddag tot zondagavond. Tussendoor was er geen contact. We schreven wel brieven naar huis over hoe het ging, die brieven werden eerst nagelezen voordat ze verstuurd werden.

Bibliotheek Oudenbosch doet oproep

Wie kent verhalen over zusters Sint Anna?

Als het allemaal doorgaat in september, dan is de Cultuurmaand Halderberge en het Open Monumentenweekend voorzien van het thema 'leermonument'. Deze woordspeling wordt door bibliotheek West-Brabant toegepast op haar vestiging in Oudenbosch.

Wim van den Broek
Oudenbosch

De bieb is gevestigd in de vroegere kapel van Sint Anna. Nadat de zusters franciscanessen in 1994 het Sint Annacomplex verlieten en zich vijfhonderd meter verderop vestigden in de St. Bernaertstraat werd het oude klooster gemeentehuis van de nieuwe gemeente Halderberge. Later waren ook Werk Voorop en de lokale omroep in het pand gevestigd. Nu staat het gebouw grotendeels leeg en maakt

het deel uit van de religieus erfgoedplannen. De bibliotheek verhuist straks naar het cultuurcluster Saint Louis.

Voor de bibliotheek is de komende verhuizing, plus het thema van het Monumentenweekend aanleiding om de verhalen van het meisjesonderwijs in Oudenbosch

De verhalen worden verwerkt tot een virtuele rondleiding door de vestiging. En opgenomen in een podcast

voor het voetlicht te halen. De bieb is op zoek naar herinneringen en verhalen van kloosterlingen, oud-

leerlingen, internastkinderen en Oudenboschenaren, die banden met Sint Anna hadden.

De verhalen worden verwerkt tot een virtuele rondleiding door de vestiging. Maar ze worden ook gebruikt voor de belevenistafel in de bieb, gebundeld in een document en opgenomen in een podcast. Want hoewel heemkunde-kring Broeder Christophoor over veel documentatie van zowel jongensinternaat Saint Louis als Sint Anna beschikt, zijn de persoonlijke verhalen sporadisch opgetekend. Het thema 'leermonument' leent zich ervoor 'om het goede werk dat de zusters deden voor het voetlicht te halen'.

■ Bibliotheek West-Brabant in Oudenbosch opent in de loop van volgende week. Verhalen over Sint Anna sturen naar oudenbosch@bibliotheekwb.nl

▲ De zusters van Sint Anna met de leerlingen van de Sint Franciscusschool op het binnenplein van het klooster in Oudenbosch. ARCHIEFFOTO

Het laatste schooljaar kregen we ook les in de Franse taal, Engels was nog niet in de mode. De laatste maanden kreeg ik met een klein groepje extra huiswerk, zelfs in de paasvakantie, om toelatingsexamen te kunnen doen voor het lyceum. We slaagden wel allemaal. Een nieuwe fase ging beginnen.

Gulpen, mei 2020

Constance Kerremans,
Nummer 104c

(dat werd in alle kleding en linnengoed genaaid)

N.B. Bij de foto in het krantenartikel kwam het beeld van 'de cour', de speelplaats weer levendig voor mijn ogen, vooral de nis links onder de kapel. Daar vlogen af en toe vleermuizen en er werd verteld dat die op je hoofd konden landen en je haren uittrokken. We liepen daarlangs met de handen op het hoofd. Ik moest daar ook aan denken, nu in coronatijd de vleermuizen weer als 'griezeldieren' in de belangstelling staan.

(Artikel in BNDeStem d.d. 8 mei 2020)

Onze vakanties naar pensionaat Sint Anna

THEA FILLEKES

Begin jaren '60. Nederland krabbelde op na de ellende die onze ouders meemaakten in de Tweede Wereldoorlog. Langzaamaan ging het allemaal wat beter, kon iedereen zich wat meer veroorloven.

Samen met mijn broer en zussen, we waren in die periode met vijf kinderen, groeide ik op in Schiedam in de wijk De Gorzen. Onze ouders werkten hard, keihard. Ons Pa was melkboer en ons Ma stond in de kruidenierswinkel die wij aan huis hadden.

We waren een katholiek gezin; netjes iedere zondag naar de kerk en daarnaast waren er nog de nodige activiteiten in verenigingsverband. Zo was onze moeder lid van de Katholieke Arbeidersvrouwen (KAV). Het waren veelal moeders van kinderrijke gezinnen.

Op enig moment ontstond het idee onder de vrouwen er eens een paar dagen tussen uit te kunnen, even tot rust komen. Mijnheer pastoor zag het niet zo zitten; de moeders zouden vast hun kinderen erg missen als het puntje bij paaltje kwam.

Er werd een alternatief plan gesmeed: als we nu eens de complete gezinnen een vakantie gunnen? De contacten zullen via via gegaan zijn, op vakantie naar een klooster in Oudenbosch. Zou het wat worden? Niet iedereen zal direct gejuicht hebben, maar kennelijk kreeg het het voordeel van de twijfel.

In grote groepen vertrokken we, met zijn allen in de bus. Onderweg vroeg de chauffeur: 'Zien jullie de koepel al? Dan zijn we er bijna.'

In de week die volgde werden tal van activiteiten ontplooid. Met de zusters maakten we vliegers en lieten die op, we deden spelletjes, de ouders voetbalden en nog veel meer. En ... natuurlijk ook naar Bosbad Hoeven. Dolle pret in het zwembad! Ook de Efteling stond een keer op het programma. Maar... wel eerst de mis bijwonen natuurlijk.

De dinsdag was de vaste dag voor de ouders; zonder kinderen een hele dag op stap en ook zij hadden natuurlijk de grootste lol. Konden ze toch ontstressen, een woord dat toen nog niet bestond denk ik.

Ook tijdens de avonden was er volop vermaak. De jeugd klitte samen met cola en stiekem werd er bij de plaatselijke snackbar lekkers gehaald.

De laatste avond was er natuurlijk de bonte avond: met liedjes, sketches en toneelstukjes werd de boel op stelten gezet. En de zusters? Die deden natuurlijk mee! We hadden zelfs een liedje gemaakt voor zuster Seraphine.

Oh Seraphine
Je hebt wat op je geweten
De zusters, de paters het Bosbad inclusief
We zullen het nooit meer vergeten.

En dan kwam er weer de dag om te vertrekken: handen schudden, de zusters uitzwaaien en een ‘tot volgend jaar’.

We verbleven in het pensionaat tussen 1962 en 1966. Het waren top weken.

Wat ik me herinner van deze vakanties? Het eten was er heerlijk. De zusters konden voortreffelijk koken. Mijn oudste zus (toen veertien jaar) verheugde zich enorm op het hebben van een eigen kamertje. Een luxe die in die tijd ongekend was. En natuurlijk de gezelligheid en saamhorigheid.

Thea Fillekes-Bonefaas

Herinneringen van een oud-leerling

ANGELIQUE WEETERINGS-DE GROOT

Als meisje van zes jaar kwam ik in 1981 op het pensionaat Sint Anna en ging vandaar uit na de zomervakantie naar Basisschool Klimop. Op het moment dat Sint Anna als pensionaat haar deuren ging sluiten, was ik een van de leerlingen die bij 't Overschotje hoorde. Ik meen me te herinneren dat Zuster Rita (met de krulletjes) ook op de foto staat. Net als bijna alle mede kinderen ben ik het schooljaar daarop naar Saint-Louis gegaan.

Op de fotopagina staat ook nog een foto aan van mijn eerste heilige communie die wij in de kapel van Sint Anna hebben gedaan. Daarbij zijn foto's genomen zijn bij de vijver in het binnenpleintje, toen nog netjes en mooi onderhouden.

Ongeveer twee en een half jaar geleden was ik nog een keer in het Sint Annacomplex, maar tjee, wat ziet het er nu vervallen uit.

Ik was daar met Br. Frans, die helaas vorig jaar is overleden. Br. Frans was van de groepsleiding op Saint-Louis, met wie ik nog regelmatig correspondeerde. Dat resulteerde uiteindelijk in 2018 in een bezoek aan Sint Anna. Hij was nog nooit in het gebouw van Sint Anna geweest. Het was een bijzondere dag om daar, op die manier, zoveel jaren later, weer rond te mogen lopen.

DIT BLAD OPSTUREN NAAR:

DE KLEUTER AAN BOORD,
Mauritsweg 50,
ROTTERDAM

ATTENTIE ATTENTIE ATTENTIE
***** ***** *****

4 jarigen!

Onze kleuter (naam en familienaam invullen a.u.b.)
.....
.....
wil in september 19 doorgaan met de lesboekjes van
DE KLEUTER AAN BOORD, voor 5 jarige kleuters.
Hij/zij staat ingeschreven op het internaat
(naam en adres invullen).....
.....
.....

Of
onze kleuter is niet ingeschreven op een internaat en
wij willen de lesboekjes voor de 5 jarige kleuters vanuit
het Schipperscentrum, afd. DE KLEUTER AAN BOORD, blijven
ontvangen.

Handtekening ouders,

Wat eraan voorafgaat.

In mijn geval waren mijn ouders binnenvaartschipper van beroep en voeren ze samen op een binnenvaartschip.

Wat betekende dat ik, tot ik leerplichtig was, bij mijn ouders aan boord was. Samen met mijn oudere broer.

Veel spelen in de 'grootste zandbak, die een kind zich maar kan wensen: namelijk als het schip geladen was met zand, was het immers één grote zandbak.

Zwemmen in het grootste zwembad: was het schip leeg, dan werden de beunen vol gepompt met water en hadden we een heerlijk zwembad.

In de winter schaatsen op de bevroren wateren, waar we zo vanaf het schip op het ijs konden stappen.

Vriendjes die komen en gaan, letterlijk, lekker samen spelen ...

Maar op het moment dat mijn ouders aan de beurt waren om te laden, ging de motor van het schip aan de gang en moest je afscheid nemen tot de volgende gelegenheid.

Leren moesten we ook: tot ons zesde levensjaar was er kleuteronderwijs aan boord, speciaal voor kinderen die in een situatie zaten als ik.

← Zie hier een blanco inschrijfformulier

Vanuit deze organisatie ontvingen mijn ouders lesbladen, toegespitst op de leeftijd van het kind om met je kind al schoolse kennis op te doen. Daarnaast was de vaste losplaats van mijn ouders in Breda, wat ervoor zorgde dat ik vaak één keer per week in Breda naar een peuterspeelzaal kon en later ook naar een kleuterschool in Breda.

En dan ... dan word je zes en roept de leerplicht. Omdat mijn ouders altijd onderweg zijn, is het niet mogelijk om net als kinderen die aan de wal wonen, naar een basisschool te gaan vanuit thuis. Vandaar dat ik naar een internaat ben gegaan.

De keuze van mijn ouders viel op Pensionaat Sint Anna vanwege de ligging en de goede referenties, die ze over het Sint Anna hadden vernomen.

De eerste keer naar Sint Anna

Nou had ik het geluk dat mijn oudere broer al aan wal naar school ging. Dus het ritueel van op zondagavond het weekkoffertje inpakken met schone kleren, beddengoed en een extra paar schoenen, was mij al bekend. Alleen moest ik nu ook daar blijven en mocht ik niet mee terug aan boord.

Ik herinner me dat nog goed. Daar stond ik dan met mijn rode koffertje voor de grote 'VOORDEUR' van Sint Anna, waar we aan moesten bellen. Een zuster deed open en zo liepen we door het voorhuis, langs de binnentuin met de vijver, verder naar rechts van ons een deur. Als je daar naar binnenging, kwam je in een hal met een heel grote trap en een beetje verder in die hal had de hoofdzuster Antonia haar kamertje. Eenmaal de statige trap op gesjouwd met mijn koffertje, kwam je in een lange gang met van die vloeren van granietsteen, wit in het midden met een zwarte rand aan de buitenkant.

De eerste deur links van mij was de toiletruimte; de tweede deur was naar de groep waar de jongste kinderen zaten, daar moest ik ook naartoe dus.

Als je binnenkwam was links van je een groep met keukenblok en eettafels in verschillende opstelling. Door de hoge ramen keek je uit op de cour (speelplaats). En rechts van je waren wat banken en een tv.

Een juffrouw heeft ons ongetwijfeld meegenomen naar de slaapzaal, maar dat weet ik niet meer precies. Wel weet ik nog goed, dat je weer naar het statige trappenhuis in de grote hal moest om de volgende trap te beklimmen. Je kwam dan in een voorhalletje, waar links van je een deur was naar de badkamer. In dat halletje, zou later blijken, moesten we elke avond voor het slapen gaan, met alle kindjes, netjes twee aan twee, op onze knietjes een gebedje opzeggen.

Gebedje voor het slapengaan:

Lieve Heer,

Ik ga slapen ik ben moe,

Ik doe mijn beide oogjes toe

Dit is wat ik nog weet, wellicht was het nog wat langer.

Op de grote slaap zaal kreeg ik een eigen chambrette en die was aangeduid met mijn naam, rechtsboven in een insteekplaatje. Mijn naamkaartje heb ik nog altijd bewaard.

Angelique de Groot

En dan is het moment daar, je koffertje is uitgepakt door mama, alles ligt netjes recht en schoon in je kast.

De lege koffer gaat in de grote kast aan het begin van de slaapzaal en dan moeten papa en mama gaan.

Eerst is het spannend, en gezellig: je hebt immers volop vriendjes en vriendinnetjes om mee te spelen. Maar als dan het moment komt van slapengaan, is het toch wel vreemd: een vreemd bed, geen papa en mama in de buurt en daar lig je dan.

Maar als kind ben je flexibel, je laat een traan, maar het is nu eenmaal zo. Er zijn lieve juffrouwen en zusters. Namen die ik me nog kan herinneren zijn: juf José, juf Luci, Zuster Rita, Zuster Antonia en Zuster Clemens.

Heel de week fijn naar school en op vrijdagmiddag uit school is mama er weer om je op te halen voor het weekeinde. Met een koffer vol met vieze was die weer mee naar huis mag.

Leuke herinneringen aan het laatste jaar, waarin het pensionaat open was als internaat, maar met weinig kinderen ('t Overschotje) in het grote gebouw.

Het badderen en spelen op de cour, toneelstukjes opvoeren, disco, lolly snoepen op de woensdagmiddag.

Angelique Weeterings-De Groot

Herinneringen aan de zusters van Sint Anna

ANNEMARIE DAVIS-DONKERS

Om te beginnen heb ik hele goede herinneringen aan mijn kostschooltijd op Sint Anna. Ik heb er viereneenhalf jaar gezeten: anderhalf jaar op de lagere school, drie jaar voorbereiding ulu PIUS XII.

Eerst iets over de lagere school:

Zuster Antonie was het hoofd van de lagere school op het internaat, een lieve zuster.

In de vijfde klas zat ik bij Zr. Laurentien. Zij was heel muzikaal en samen met Zr. Henriëtte vormde zij een muzikaal duo.

Als wij in de refter gingen eten, begonnen we met tien minuten stilte, daarna ging het belletje en mochten wij tien minuten praten en daarna weer tien minuten in stilte dooreten.

Op zondag kregen we altijd iets extra's, een reep chocolade van Van den Brink. Heerlijk!

Elke maand kregen we een maandkaart, een gouden kaart, een groene kaart of een zwarte kaart.

Er stond op: gedrag in de klas, gedrag buiten de klas, tafelmanieren, beleefdheid, netheid en ijver.

Je kreeg voor alles een cijfer.

Een zwarte kaart kreeg je bij onvoldoendes

Een gouden kaart bij minimaal vier achten en twee zevens

Een groene kaart zat daar tussenin.

Ik heb jammer genoeg nooit een gouden kaart gehad.

In de zesde klas zouden wij les krijgen van Zuster Anna. Jammer genoeg was zij na de vakantie ineens weg. Er werd niets over gezegd tegen ons. Zij was de liefste zusters van allemaal. Zij zou een lieve moeder kunnen zijn en wij dachten daarom ook dat zij het klooster had verlaten.

In de recreatiezaal zorgde Zr. Hélène voor ons. Wij vonden haar absoluut niet aardig. Zij deed heel kattig.

Ik zat op pianoles bij Zr. Tuburtia. Elke dag moest ik een half uur oefenen in een pianokamertje terwijl de andere kinderen buiten speelden. Dat vond ik echt niet leuk, want je kon de kinderen buiten zien en horen.

Twee keer per jaar was het groot feest op Sint Anna. Op 29 juni verjaarde Meneer de Rector (een priester). We zongen dan een lied voor hem (ik ken het lied nòg) en daarna deden we allerlei leuke dingen en kregen we heel veel lekkers te eten. Dit deden wij ook als Moeder Consolata verjaarde. Zij was het hoofd van alle zusters. Dat waren echt TOPfeesten.

Voor de allerkleinste kinderen zorgde Zr. Jeannette; zij was ook heel lief.

Ik kom uit Roosendaal en zat samen met mijn tweelingzus op St. Anna. Er waren veel kinderen uit Roosendaal op het internaat: kinderen Kerremans, Cox, Offerhaus, van Minderhout, Hennekam, Vromans, Rademakers, Van den Brink.

We gingen elke dag naar de kapel. En dan had iedereen een hoedje of mutsje op, heel leuk. Op zondagmiddag was het lof. We droegen op zondag ook een uniform: donkerblauw rokje, witte trui of blouse en een donkerblauw bolero'tje erover.

Er waren ook veel schipperskinderen op het internaat; zij mochten niet vaak naar huis. Ik ging elke twee weken naar huis.

Soms mochten we in de kloostertuin spelen op Alverno. Daar was een bos met wippen en schommels. En bij de buitenschool kon je goed rolschaatsen op de tegels. Er was ook een Mariagrot.

Op de slaapzaal hadden we chambrettes. Er hing een gordijn in plaats van een deur. Er stond een bed, een kast en een bak met water (geen fonteintje of kraantje met wastafel). Alles was open aan de bovenkant; dat was gemakkelijk als je briefjes naar elkaar wilde gooien.

Herinneringen aan de Voorbereiding Pius XII ULO

Een superleuke tijd bij Zr. Blanche en Zr. Petra.

We gingen buiten Sint Anna naar school, namelijk naar de Pius XII ULO. Daar zaten we in de klas met externe leerlingen.

Zr. Clodoaldagaf ons natuurkunde, wiskunde en Duits, een goede, aardige docente.

Zr. Mechtildus was directrice van de ulo, zij kwam uit Duitsland.

Zr. Blanche gaf ons Engels en Frans, ook een goede lerares.

Op het internaat was Zr. Blanche onze moederoverste. Als je iets gedaan had wat niet mocht, moest je naar het kamertje van Zr. Blanche. Dan klopte je aan en dan riep ze heel vriendelijk 'Binnen'. Maar eenmaal binnen veranderde haar gezicht in no time in dat van een boze zuster. Oei oei, dan was het foute boel.

Elke dag hadden we studie van half vijf tot zes uur en van zeven tot acht uur 's avonds. Zr. Petra zat bij ons op de studiezaal en zij breide dan prachtige dassen met dubbele patentsteek. Om kwart voor zes moesten we elke avond de rozenkrans bidden. Om beurten mocht je één tientje voorbidden, inclusief intentie.

Op de recreatiezaal konden we ontspannen. Zr. Petra was dan bij ons. Zij had op de recreatiezaal een snoepkast waar je enkele keren per week iets mocht kopen. Er werden ook gezelschapsspelletjes gedaan, getafeltennist en gebikkeld. Op zondagavond kwam de pick-up tevoorschijn en werden er plaatjes gedraaid. We gingen dan allemaal rondom de pick-up zitten; ook werd er gedanst.

Drie keer per jaar hadden we een declamatie-avond. Bij Zr. Blanche kon je een mooi gedicht of voordracht instuderen. En op de declamatie-avond droeg je het voor. Hele gezellige avonden waren dat.

Op zondagmiddag gingen Zr. Petra en Zr. Blanche met ons wandelen rondom Oudenbosch. In het begin vonden wij het leuk, maar toen we veertien jaar oud waren, niet meer. Op zondagmiddag en maandagavond hadden wij handwerkclub met Zr. Cornelia. We maakten mutsjes en jurkjes voor de kindjes in Kenia en we moesten katoenen onderbroeken breien, ook voor de missie. Onze club heette *Blijf vrolijk en tevreden*. Wij hebben daar vaak om gelachen.

Wij konden buiten op de pleinen heerlijk verstoppertje spelen in de inhammen, nissen, achter muurtjes en in donkere hoekjes.

Wanneer je jarig was, werd er echt een feestje van gemaakt. Iedereen ging zingen, je stoel in de refter werd versierd en iedereen stuurde je een leuke kaart. Alle kaarten werden 's morgens rondom je bord gezet (ik heb de kaarten allemaal bewaard).

Als je 's morgens naar de kapel wilde, moest je op slaapzaal een schoen buiten je deur zetten, dan kon Zr. Petra je wekken om op tijd op te staan. Vóór de mis mocht je een kapelboek lezen, bijvoorbeeld *Ben Hur* of *Wopsie* (een engeltje).

Op slaapzaal hadden we een kamertje met een deur, een vaste wastafel met kraantje, een kast en een bed. Maar van boven was alles open, wederom makkelijk ommet elkaar te kletsen of briefjes te gooien.

Om iedereen tegelijk te wekken liet Zr. Petra een bel rinkelen.

Het laatste jaar van de Voorbereiding kregen wij een dicht kamertje aan de buitenkant van de slaapzaal. We hadden dan ook een raampje. Maar als je gesnapt werd op het kletsen met je buurvrouw via het raampje, dan moest je weer terug naar een open kamertje.

Zr. BLanche en Zr.Petra waren heel goed voor ons. Ze hebben uitstekend voor ons gezorgd. Ze waren eigenlijk onze vader en moeder tegelijk.

Toen mijn tweelingzus en ik vijftien jaar werden, kwamen onze ouders op visite. Ze staken een sigaretje op en de zusters ook. Daarna mochten wij ook allemaal een sigaretje roken (andere tijden dan nu.)

We moesten altijd alles opeten, wat er opgeschept werd in de refter. Ik lustte absoluut geen yoghurt, ook niet met beschuit met jam erin. Mijn tweelingzus vond dat wel heerlijk. Als de zusters niet keken, wisselden wij snel van plaats. Omdat wij veel op elkaar leken en altijd dezelfde kleding aan hadden, merkten de zusters niets.

Bakker Danen had in de kelder een bakkerij. Heel wat keertjes zijn we stiekem naar de kelder geglipt om bij de bakker iets te gaan halen.

Op zondag in de kapel werd er Gregoriaanse liederen gezongen. Wij hebben die gezangen ook allemaal geleerd van Zr.Henriëtte. Ik vond dat heel mooi. Ik ben er nog dankbaar voor, dat wij dat geleerd hebben. Het Gregoriaanse liedjesboekje heb ik bewaard. Ik kijk er nog wel eens in.

Op woensdagmiddag gingen wij hockeyen of andere sporten doen op Alverno. Ook speelden wij graag in het bos. Op kostschool ben je heel lang kind gebleven. Overigens niets mis mee.

Herinneringen aan de kweekschool

Op de kweekschool was ik extern. Elke dag met de trein van Roosendaal naar Oudenburg. Zr. Hortensia was de directrice. Voor mij stond zij ver van de leerlingen af. Ik heb haar eigenlijk nooit goed gekend, alhoewel ik vier jaar op de kweekschool heb gezeten. Zij gaf les in natuurkunde (dacht ik). Zr. Prudentia gaf Frans en Duits. Zij was heel aardig, maar kon geen orde houden. Iedereen ging haar eigen gang tijdens haar lessen.

Zr. Agnes gaf Nederlands. Volgens mij was zij hoogbegaafd; een lieve zuster. Wij leerden bij haar zinnen ontleden. Dat vond ik heel interessant. Zr. Serafine gaf opvoedkunde en geschiedenis. Met haar had ik niks, ik vond haar niet aardig.

Zr. Chrisochona gaf aardrijkskunde; een aardig zuster (zij was maar klein). Zr. Cornelia gaf handwerken. Dat kon ik goed, dus ik vond haar best aardig.

Ik heb heel veel geleerd bij de Zusters van Sint Anna. Ik denk nog veel aan die tijd. Zij hadden een groot verantwoordelijkheidsgevoel tegenover ons. Voor velen van ons hebben de zusters een basis gelegd voor ons verdere leven. Ik ben de zusters dan ook altijd dankbaar gebleven. Ik moet eerlijk zeggen, dat ik mij weleens af heb gevraagd, wat de zusters er nou leuk aan vonden om met zijn allen in zo'n klooster te wonen.

Er was ook duidelijk een hiërarchie bij de zusters:

Zusters van het washuis

Zusters die aardappels schilden

Zusters die poetsten

Zusters van de surveillance

Zusters op de slaapzaal

Zusters die lesgaven

Directrices van diverse onderwijsafdelingen

Algemene Overste van alle zusters.

Als kinderen hadden wij dat wel in de gaten hoor.

‘Nog even wat herinneringen aan de zusters,’ schrijft Anne Marie Davis-Donkers kort na zaterdag 12 september 2020, de dag dat in de Bibliotheek Oudenbosch de Human Library werd gehouden.

‘Herinneringen ingefluisterd door mijn tweelingzus.’:

- Alle kinderen hadden een nummer dat overal moest worden ingenaaid: ik had nummer 45 en mijn tweelingzus 44.
- Op de lagere school speelden wij buiten Randje Tik. Met een bal moest je dan tegen een betonnen rand van de kapel gooien. Wie hem raakte kreeg een punt. Ik denk dat wij Randje Tik in twee groepen speelden.
- In de refter stonden lange tafels. Kinderen uit de vijfde en zesde klas moesten tussen de kleintjes zitten om hen te helpen bij bijvoorbeeld het smeren van de boterhammen. Je kreeg een dotje pindakaas, Milky Dilky of sandwichspread. Daar moest je al je boterhammen mee besmeren. Op zondag kregen we er suiker bij. De thee werd geschonken uit heel grote ketels. We hadden servetten met een mooie servetring voor bij het middageten; voor de ochtend en de avond hadden wij zogenoemde vingerdoekjes om je vingers aan af te doen na het eten. Om vier uur kreeg je na schooltijd een droge boterham; dat vind ik nog lekker.
- ‘Op studie’ in de zesde klas hadden we Zr Stefanie. Wanneer iemand de hik had moest die voor de klas staan en tegen een witte muur aankijken. Dan zou het over moeten gaan. Wij hebben toen heel wat afgehikt tijdens studie en er veel plezier om gehad.

- Op Alverno was een veldje, wat het Kikkerveldje werd genoemd. Wanneer wij daar kersen aten, deden we wedstrijdje wie de pitten het verst op het veldje kon tuffen.
- Drie keer per jaar werd je om zes uur wakker gezongen door alle zusters. Zij liepen dan in een grote kring de cour rond. Er was een zuster die voorzong en alle andere zusters gaven zingend antwoord met 'Ora Pro Nobis'. Terwijl ze het antwoord zongen stonden ze even stil. Daarna liepen ze weer een stukje verder. Vanaf de slaapzaal konden wij stiekem meekijken.
- Er werd een keer een grote fancy fair gehouden op Sint Anna. Zr. Blanche had een neef Joop, die net zo oud was als wij, 14 jaar. Wauw ... alle meiden van de Voorbereiding liepen achter Joop aan. Wat was dat leuk ... Er kwam een keer een jongen op Sint Anna!
- Lekkere gerechten die ik mij herinner zijn: broodschotel, filosoof, griesmeelpudding, rijst met compote.

Ten slotte

Een prachtige tijd bij de zusters: Veel geleerd. Veel kinderen leren kennen uit andere delen van Nederland.
(Volgend jaar weer een reünie van de Voorbereiding 1962-1964.)

Gevel Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

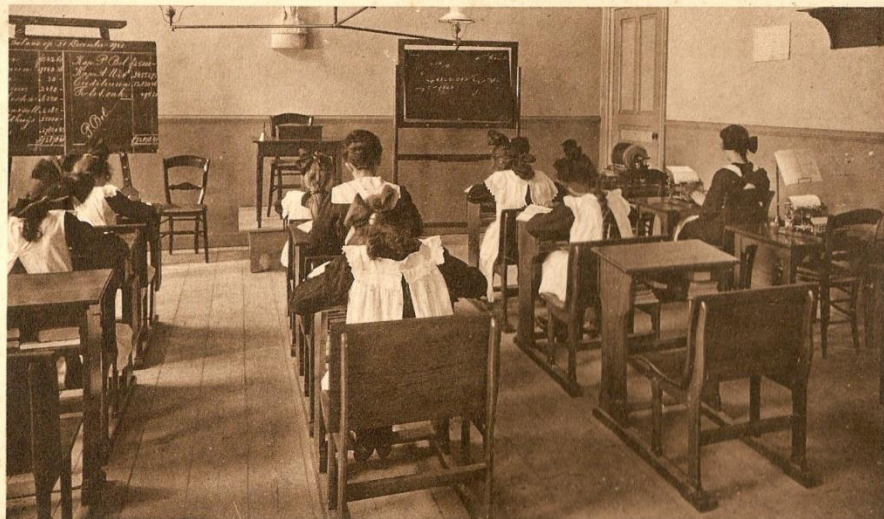
Kapel Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

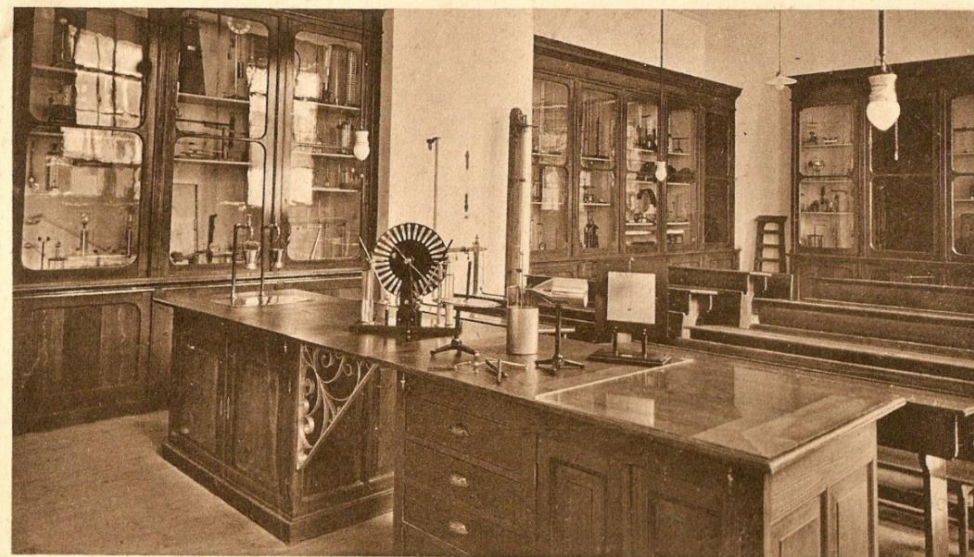
Speelplaats Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

Refter Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

Handelsklas Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

Physica Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

Knipcursus Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

Korfbalveld Pensionaat St. Anna, Oudenbosch

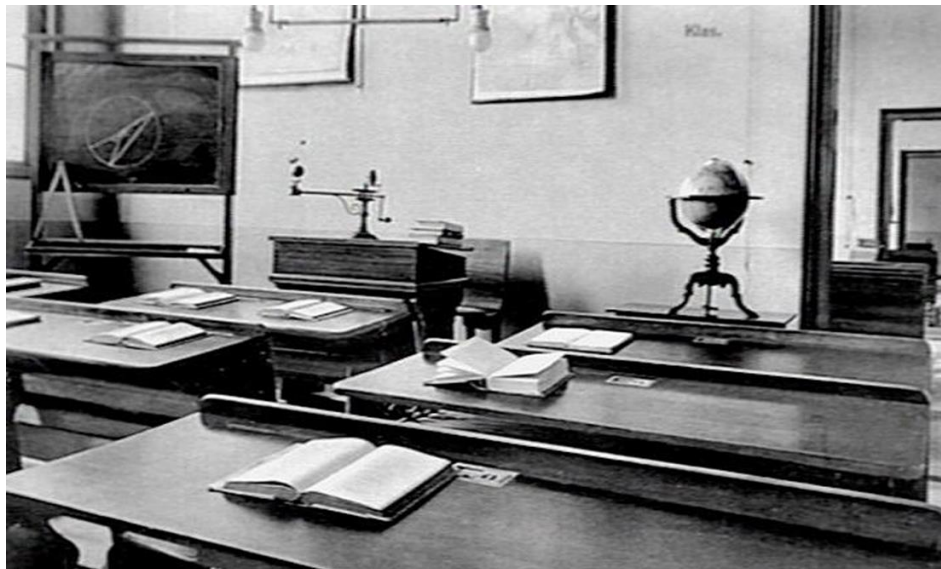
Teekenzaal Kweekschool le Sacré Coeur, Oudenbosch

Fysisch cabinet.

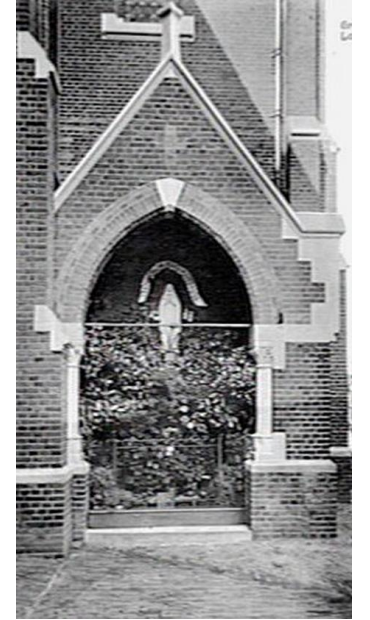
Handwerkzaal.

Refter Kweekschool le Sacré Cœur, Oudenbosch

St. Antoniuslaan Pensioaat St. Anna, Oudenbosch

Gudenbosch
Kweekschool „Le Sacré Cœur“, Gang